

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Resim Anasanat Dalı

TEKNOLOJİK ATIK ÜZERİNE PLASTİK ÇÖZÜMLEMELER

Semih ınar

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

TEKNOLOJİK ATIK ÜZERİNE PLASTİK ÇÖZÜMLEMELER

Semih Çınar

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Resim Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara,2017

KABUL VE ONAY

Semih ınar Tarafından Hazırlanan ‘‘Teknolojik Atık ˘zerine Plastik ˘z˘mler’’ başlıklı bu çalışma 21.12.2017 tarihinde yapılan savunma sonucunda başarılı bulunarak jirimiz tarafından Y˘ksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. İsmail ATEŞ (BAŐKAN)

Prof. Dr. Hasan KIRAN (DANIŞMAN)

Prof. Dr. Atilla İLK YAZ

Yukarıdaki imzaların adı geçen ˘ğretim ˘yelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Pelin YILDIZ

Enstit˘ M˘d˘r˘

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezinin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Tezinin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezinin/Raporumun sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezinin/Raporumun 3... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezinin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Semih Çınar

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır. Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

o **Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.** (Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etmeniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)

Tezimin/Raporumun 04.01.2018 tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum. (Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)

o **Tezimin/Raporumun 04.01.....tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.**

o **Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi**

04.01.2018

(İmza)

Semih ÇINAR

TEŐEKKÖR

Katkılarından dolayı öncelikle danışman hocam Prof. Dr. Hasan Kıran hocama, Prof. İsmail Ateş ve Prof. Atilla İlkyaz hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

ÇINAR, Semih. Teknolojik Atık Üzerine Plastik Çözümler, Ankara,2017

Teknolojik Atık Üzerine Plastik Çözümler başlıklı bu tez, Teknolojik atıkların çevre ve birey üzerindeki ilişkiyi, teorik ve uygulamalı olarak incelemektedir.

Konu bakımından teknolojinin tarihsel gelişimi ve teknolojinin toplum ve birey yaşantısı üzerindeki fiziksel ve psikolojik etkisi vurgulanmıştır. Özellikle Endüstri devrimi ile evrensel bir değişime uğrayan dünya ve bu değişime sebep olan yapıları merkeze alan bir bakış açısıyla çalışmalarda mekân olarak fabrikalara, üretim tesislerine ve bu tesislerin oluşturdukları atıklara ve etkilerine neden sonuç ilişkisi içerisinde sıkça yer verilmiştir.

Tezin uygulama kısmında ise endüstriyel mekânlar tercih edilmiş ve bu mekânlara bireyler yerleştirilmiştir. Metal, Ağaç, serigrafi ve dijital baskı teknikleri ile uygulanan çalışmalar anlatılmak ve vurgulanmak istenen konuyu en iyi şekilde ifade edilmesi amaçlanmıştır.

Teknolojik Atık Üzerine Plastik Çözümler adlı bu çalışma dört bölümden oluşmuştur.

Birinci bölümde, Teknoloji ve atık kavramları, teknolojik gelişiminin tarihsel süreci ve insan yaşamındaki değişimler yorumlanmıştır.

İkinci bölümde, Endüstri devrimi ile birlikte teknolojinin çevre ve birey üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Uygulamalarının nasıl biçimlendiği örnekler ile ifade edilmeye çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde, teknolojik atık ve etkilerinin insan ilişkileri ve ilişkili olduğu etmenleri konu edinen sanatçılar araştırılmış ve çalışmalarından örnekler sunulmuştur.

Dördüncü bölümde, teknolojik atık ve etkilerinin sebep sonuç ilişkisi içerisinde, uygulamalarında nasıl biçimlendiğini ve ifade edildiği açıklanmıştır.

Anahtar sözcükler: Sanat, Atık, Teknoloji, Birey, Endüstri.

ABSTRACT

ÇINAR, Semih. Plastic Solutions on Technological Waste, Ankara, 2017

This thesis titled "Plastic Solutions on Technological Waste" examines the relationship between technological waste and the environment and the individual, both theoretically and practically.

The historical development of technology and the physical and psychological impact of technology on society and individual life are emphasized. Especially when working with a universal change from the Industrial Revolution and from a centralized viewpoint of the causes that have caused this change, the factories, production plants and the wastes and their effects created by these plants are frequently included in the result relation.

In the application part of the dissertation, industrial spaces were preferred and individuals were placed in these spaces. It is aimed to describe the works applied with metal, wood, serigraphy and digital printing techniques and to express the desired subject in the best way.

This study, called Plastic Solutions on Technological Waste, has been in four parts. In the first chapter, the concepts of technology and waste, the historical process of technological development and the changes in human life are interpreted.

In the second chapter, with the Industrial Revolution, the effects of technology on the environment and the individual have been investigated. It has been tried to be expressed by examples how the applications are organized. In the third chapter, the artists who were interested in technological waste and its effects on human relations and related factors were researched and examples were presented. In the fourth chapter, it is explained how technological waste and its effects are shaped and expressed in the causal relation.

Key words: Art, Waste, Technology, Individual, Industry.

İÇİNDEKİLER

Sayfa no:

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM:	ii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET:	v
ABSTRACT:	vi
İÇİNDEKİLER:	vii
RESİM DİZİNİ	ix
1.GİRİŞ	1
1.BÖLÜM: TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE TEKNOLOJİ	3
1.1 Endüstri Devrimi Öncesi Teknoloji.....	3
1.2 Endüstri Devrimi	6
2. BÖLÜM: TEKNOLOJİ-ATIK-BİREY-GÖLGE	
2.1. TEKNOLOJİ VE BİREY İLİŞKİSİ.....	11
2.2. TEKNOLOJİK ATIK SORUNLARI.....	14
2.3. TEKNOLOJİK ATIK ÇEŞİTLERİ.....	17
2.3.a Su Kirliliği.....	17
2.3.b. Katı ve Tehlikeli Atıklar.....	18
2.3.c. Toprak Kirliliği.....	19
2.3.d. Hava Kirliliği.....	20
2.4. TÜRKİYE’DE ÇEVRE SORUNLARI.....	21
2.5. BİREY VE GÖLGE.....	22

3.BÖLÜM: PLASTİK SANATLARDA TEKNOJİK ATIK ÖRNEKLERİ.....	25
3.1.a 19. Yüzyıl Endüstriyel manzara Resimleri.....	26
3.1.b Endüstri Devriminin 20. Yüzyıl Sanatına Etkisi.....	30
3.1.b.1.Eugen Brach (1842-1921).....	35
3.1.b.2.Fernand Leger (1881-1955).....	36
3.1.b.3.Otto Dix (1881-1969).....	36
3.1.b.4.Laurence Stephen Lowry (1887-1976).....	37
3.1.b.5.Charles Sheeler(1883-1965).....	38
3.1.c Çağdaş Sanatta Atık İmgesi.....	40
3.1.c.1. Jean Tinguely.....	40
3.1.c.2. Gustav Metzger (1926-2017).....	41
3.1.c.5. Tony Cragg(1949-).....	42
3.1.c.3. Ikeda Manabu(1973).....	44
3.1.c.4. Dario Tironi (1980) / Koji Yoshida.....	45
3.1.c.6. Alejandro Duran.....	47
3.1.c.7. Borlado.....	48
3.1.c.8. Josef Koudelka(1938).....	50
3.1.c.9. Tim Noble(1966) ve Sue Webster(1967).....	51
4. BÖLÜM: KİŞİSEL ÇALIŞMALAR.....	52
1.1. Çalışmaları Oluşturan İçsel Süreç.....	52
1.2. Kompozisyon.....	54
1.3. Biçim.....	54
1.4. Renk.....	55
SONUÇ.....	68
KAYNAKÇA.....	70

RESİM DİZİNİ

Resim 1: Yaklaşık 2.5 milyon yıl önce kullanılan taş aletler. https://goo.gl/KK5wwL (Erişim:02.11.2017).....	4
Resim 2: Tahmini 16000 yıl önce yapılmış duvar resimleri, Lascaux mağrası, 1940 https://goo.gl/vndKed (Erişim: 01.11.2017).....	4
Resim 3: Leonardo Da Vinci, Su kaldırma cihazı Çizimi, Kağıt Üzerine Mürekkep, 1481, https://goo.gl/2V9Wh2 (Erişim: 01.11.2017).....	6
Resim 4: Kurulan ilk büyük sanayi fabrikası (Barrow Hematite Steel Co.).1870 https://goo.gl/tjUBE1 (Erişim zamanı 01.11.2017).....	8
Resim 5: Kömür Madenindeki Çocuk İşçiler, ABD,1912, Fotoğraf: Lewis Hine. https://goo.gl/gYwAkx (Erişim:01.11.2017).....	12
Resim 6: Charlie Chaplin “ <i>Modern Zamanlar(Modern times)</i> ”, 1936. https://goo.gl/qYBGSb (Erişim:01.11.2017).....	13
Resim 7: Juan Carlos Ferro Duque, “ <i>Su Kirliliği</i> ”, Fotoğraf, 2012. https://goo.gl/4xnpaB (Erişim:01.11.2017).....	18
Resim 8: Masaccio, “ <i>Hastalara Şifa Dağıtan Aziz Petrus</i> ”, Fresk, 230x162 cm, 1426-7,Brancacci Şapeli, Santa Maria del Carmine, Floransa. https://goo.gl/fvcL7f (Erişim:01.11.2017).....	23
Resim 9: Alfred Stieglitz, “ <i>Göldeki Gölge-Stieglitz and Walkowitz</i> ”, Jelatin gümüş fotoğraf, 11.3x8.9 cm, 1916, Ulusal Sanat Galerisi, Washington. https://goo.gl/SUh4EF (Erişim:01.11.2017).....	23

- Resim 10: Kara Walker, “*Bir İç Savaşın Oluştığı Tarihi Bir Romantizm (An Historical Romance of a Civil War as It Occurred between the Dusky Thighs of One Young Negress and Her Heart)*”,
396.2 x 1524 cm ,1994
<https://goo.gl/oJkmCo> (Erişim:01.11.2017).....24
- Resim 11: Peter Bruegel, “*Ölümün zaferi.(The Triumph Of Death)*”, 1562, 117x162 cm, Prado Müzesi
<https://goo.gl/7CK1ek> (Erişim:02.11.2017).....25
- Resim 12: Joseph Mallord William Turner, “*Waterloo Köprüsü’nden Thames Nehri*” (1830-35), TÜYB, 905 x 1210 mm, Tate
<https://goo.gl/PRrZBa> (Erişim:02.11.2017).....27
- Resim 13: James Abbott McNeill Wristler, “*Buz içindeki Chelsea(Chelsea in Ice)*”, 1864 TÜYB, 45.1 × 61 cm Colby College Museum of Art
<https://goo.gl/Krk2xS>(Erişim:02.11.2017).....27
- Resim 14: Claude Monet, “*Saint- Lazare Garı (The Gare Saint-Lazare: Arrival of a Train)*”, 1877, oil on canvas, 83 x 101.3 cm , (Harvard Art Museums)
<https://goo.gl/GDNLmF> (Erişim:02.11.2017).....28
- Resim 15: Camille Pisarro, “*Fabrika(The Factory)*”, 1873, TÜYB, 38 x 55 cm, Speed Sanat Müzesi, Louisville, Kentucky, Israel Müzesi, Jerusalem
<https://goo.gl/RDm7k6> (Erişim:02.11.2017).....28
- Resim 16: Vincent Van Gogh, “*Asnieres Fabrikası*”, 1887, 46 × 55.6 cm, TÜYB, Barnes Fondation ,USA
<https://goo.gl/7PHgPd>.....29
- Resim 17: Vincent Van Gogh, “*Asnieres Fabrikası*”, 1887, 54 × 72 cm, TÜYB, The Saint Louis Sanat Müzesi
<https://goo.gl/sBhnWo>.....29
- Resim 18: Gino Severini, “*Savaş (Visual Synthesis of the Idea: "War")*”TÜYB, 73 x 92.7 cm,1914, MoMA, New York City, NY, US
<https://goo.gl/m374bL>(Erişim:03.11.2017).....30

- Resim 19: Mario Sironi, “*Bacalar ve Kent Manzarası*”, 1921, 50x68 cm, T.Ü.Y.B, pinacoteca di Brera, Milano
<https://goo.gl/314cYJ> (Erişim:03.11.2017).....31
- Resim 20: Georges Braque, Oyun Kağıtları ile Natürmort, Kolaj, 1913
<https://goo.gl/DSZCAE> (Erişim:02.11.2017)31
- Resim 21: Pablo Picasso, “*Hasır Sandalyeli Natürmort*”, Tuval Üzerine Muşamba ve Yağlı Boya,1912, 29 x 37 cm, Picasso Müzesi.
<https://goo.gl/NpXaCu> (Erişim:02.11.2017)32
- Resim 22: Raoul Hausmann, “*Mekanik Kafa (Mechanical Head -The Spirit of Our Age)*”, 1920.
<https://goo.gl/cyrUi2> (Erişim:02.11.2017)33
- Resim 23:Francis Picabia, “*Annesi olmadan Doğan Kız (Girl Born Without a Mother)*”, 1916, Ulusal Galeri, Scotland.
<https://goo.gl/Uq2aLA> (Erişim:02.11.2017)34
- Resim 24: Vladimir Tatlin, 3. Enternasyonal Anıtı, 1919-1921, ahşap maket.
<https://goo.gl/RmhmDv> (Erişim:02.11.2017)35
- Resim 25: Eugen Brach “*Demir ve çelik Fabrikası*”, Dortmund, 1907. TÜYB. 137 x 136 cm.
<https://goo.gl/wwach7> (Erişim:02.11.2017)35
- Resim 26: Fernand Leger, “*Machine Element*”, 1924
<https://goo.gl/abXUVT> (Erişim: 01.10.2017).....36
- Resim 27: Fernand Leger,“*İnşaat İşçileri*” , 1950, TÜYB, 161.3 x 114 cm Solomon R. Guggenheim Muzesi.
<https://goo.gl/5oJRsv> (Erişim: 01.10.2017).....36
- Resim 28: Otto Dix, “*Gaz saldırı altındaki hücum kıtaları*”, 1924, Metal Gravür, 34.8 x 47.3 cm.Modern Sanat Müzesi. New York
<https://goo.gl/tU2Jkg> (Erişim:01.11.2017).....37
- Resim 29: L.S. Lowry, “*Nehir Manzarası (Industrial Landscape)*” 1935 © The estate of L.S. Lowry All rights reserved, DACS 2013

- <https://goo.gl/fBm54U> (Erişim: 03.11.2017).....38
- Resim 30: L.S. Lowry, "*Blitzed Site*", TÜYB, 23.5 x 33.4 cm, The L. S. Lowry Collection
- <https://goo.gl/xwVYgx> (Erişim: 03.11.2017).....38
- Resim 31: Charles Sheeler, "*Ford Motor Company*" Criss-Crossed Conveyors, River Rouge Plant, , Gümüş Jelatin Baskı Fotoğraf, 23.5 x 18.8 cm, 1927 © The Lane Collection
- <https://goo.gl/kh2vXq> (Erişim:18.11.2017).....39
- Resim 32: Charles Sheeler, "*Fugue*", Gasonlu Masonit Üzerinde Tempera ve Grafit, 35.56 x 43.18 cm, 1940. Saundra B. and William H. Lane Galleri
- <https://goo.gl/hJUevR> (Erişim: 18.11.2017).....39
- Resim 33: Jean Tinguely, "*Büyük Meta Maxi-Maxi Ütopya. Méta-Harmonie*", 1987, Tinguely Müzesi. Basel.
- <https://goo.gl/d1PLF1>(Erişim: 18.11.2017).....40
- Resim 34: Jean Tinguely and Niki De Saint Phalle, "*The cyclop – kafa*", 1970 Tinguely Müzesi, Basel.
- <https://goo.gl/gNEKvh>(Erişim: 18.11.2017).....41
- Resim 35: Gustav Metzger, "*İsimsiz(Untitled)*" (Auto-Destructive Art), Naylon Üzerine Asit, 1961.
- <https://goo.gl/LQeNJ6> (Erişim : 09.10.2017).....42
- Resim 36: Gustav Metzger, "*Doğayı Hatırla (Remembering Nature)*", 2015. Fotoğraf: Tristan Fewings/Getty Images for Serpentine Gallery
- <https://goo.gl/Gbmxo1> (Erişim: 09.10.2017).....42
- Resim 37: Tony Cragg, "*Hasat (Harvest)*", Mix media, 150x105x80, 1981
- <https://goo.gl/jqEPsA> (Erişim: 10.11.2017).....43
- Resim 38: Tony Cragg, "*Spectrum*",Plastik, 1985
- <https://goo.gl/rc2a4D> (Erişim:10.11.2017).....44
- Resim 39: Ikeda Manabu, "*Belirti (Foretoken)*", 190×340cm, 2008, Courtesy Mizuma Sanat Galerisi.
- <https://goo.gl/deSTu3> (Erişim: 15.10.2017).....45

Resim 40: Dario Troni, Mixed-media assembly, paint, phosphorescent colour, 90x190x100cm - 110x200x90cm, 2017.	
https://goo.gl/eg6mcd (Erişim:10.11.2017).....	46
Resim 41: Dario Tironi & Koji Yoshida Homo Consumer installation, Crash Toys cycle, 2011	
https://goo.gl/KpQXo1 (Erişim:10.11.2017).....	46
Resim 42: Alejandro Duran, “Damla (<i>Washed Up Series</i>)”, 2011	
https://goo.gl/Y1BHFv (Erişim:10.11.2017).....	47
Resim 43: Alejandro Duran, “Yosun (<i>Washed Up Series</i>)”, 2013	
https://goo.gl/m22o3o (Erişim:10.11.2017).....	48
Resim 44: Alejandro Duran, “Gün Batımı (<i>Washed Up Series</i>)”, 2013	
https://goo.gl/QFiZDQ (Erişim:11.11.2017).....	48
Resim 45: Borlado II, Hayvan(Animal), Sokak Sanatı.	
https://goo.gl/sZ8EkW (Erişim:10.11.2017).....	49
Resim 46: Borlado, II Hayvan(Animal), Sokak Sanatı.	
https://goo.gl/E2XbKB (Erişim:10.11.2017).....	49
Resim 47: Josef Koudelka, Terk Edilmiş Petrol Sahası, Bakü, Azerbaycan. 1999. © Josef Koudelka Magnum Photos	
https://goo.gl/8QvRM1 (Erişim:09.11.2017).....	50
Resim 48: Josef Koudelka Dunkerque, “Kuzey Calais”, (Usinor) Sollac, France. 1987. © Josef Koudelka, Magnum Photos.	
https://goo.gl/8fdxXb (Erişim:08.11.2017).....	50
Resim 49:Tim Noble ve Sue Webster, “Kirli Beyaz Çöp (<i>Dirty White Trash</i>)”, 1998	
https://goo.gl/71ddpx (Erişim:10.11.2017).....	51
Resim 50:Tim Noble ve Sue Webster, “Gerçek hayat saçmalaktır (<i>Real Life Is Rubbish</i>)”, 2002.	
https://goo.gl/zN9WFU (Erişim:10.11.2017).....	51
Resim 51: Semih Çınar, “Fabrika ve Gölge”, Ağaç Baskı, 52x82 cm, 2015.....	56

Resim 52: Semih Çınar, “ <i>Fabrika ve Gölge II</i> ”, Metal Gravür, 64x42, 2016.....	57
Resim 53: Semih Çınar, “ <i>Fabrika I</i> ” Ağaç Baskı, 70X100 cm, 2016.....	58
Resim 54: Semih Çınar, “ <i>Fabrika 4</i> ” Ağaç Baskı, 80x114, 2016.....	59
Resim 55: Semih Çınar, “ <i>Fabrika Ve Gölge VIII</i> ”, Ağaç Baskı, 56x80 cm, 2017.....	60
Resim 56: Semih Çınar, “ <i>Atık No.1</i> ” Ağaç Baskı, 82x56, 2017.....	61
Resim 57: Semih Çınar, “ <i>Fabrika VII</i> ”, Metal Gravür, 49,5x64 cm, 2017.....	62
Resim 58: Semih Çınar “ <i>Fabrika VII</i> ”, Metal Gravür (aquatinta), 36x39.1 cm, 2017.....	63
Resim 59: Semih Çınar “ <i>Fabrika III</i> ”, Serigrafı, 48x68 cm, 2016.....	64
Resim 60: Semih Çınar, “isimsiz” , tuval Üzerine Karışık Teknik, 90x81, 2015.....	65
Resim 61: Semih Çınar “ <i>Atık no:2</i> ”, Dijital Baskı, 56x82 cm, 2017.....	66
Resim 62: Semih Çınar, “ <i>Atık No:3</i> ” Dijital Baskı,50X70, 2017.....	67

1.GİRİŞ

İnsanlık tarihinde teknoloji, her dönemde farklı anlam ve amaçlar içerisine girmiştir. İnsanın doğaya egemen olma arzusuna karşı geliştirdiği en önemli edininim, alet kullanma ve geliştirme becerisi olmuştur. Çağlar boyu kazanılan tecrübe ve bilgi birikimleri, insanın doğayı şekillendirme ve yeniden düzenleme fırsatı veren bir güç halini almıştır. Kalabalık toplumların oluşması ile birlikte toplumlar arasında teknik ve düşünsel bilgi alışverişleri olması yeni gelişmelere yol açmıştır. Bilimin ilerlemesi, insanlığın düşünce tarzındaki gelişim ile beraber oluşmuştur. İnsanın çevresini şekillendirmesi ve yeniden yapılandırmasının faydaları olduğu kadar bilinçsiz yapıldığında çevre ve birey üzerinde olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. İlk dönemlerde teknoloji insanın hedefine ulaşmak için bir araç olarak kullanılıyorken, bu durumun giderek değişmiş ve insan teknolojinin hizmetçisi haline gelmiştir.

Bugün hepimiz teknolojiye esir ve mahkûmuz. Heidegger bunun sebebini teknolojiyle gerçek ilişkimizi bilmiyor oluşumuza bağlar. Bu ilişkiyi bilmek kendimizi teknolojinin özüne açmayı ihtiva ve iktiza eder. Bu da “teknoloji ile teknolojinin özünün aynı olmadığını tam olarak bilmeyi icap eder. (Aydoğan, 2017:79)

Teknolojik atık sorunu, Sanayi (Endüstri) devrimi ile büyük sanayi tesislerinin kurulmaya başlaması ve tüm dünyada yaygınlaşması ile var olmaya başlayan giderek artan büyük bir problem haline gelmiştir. Teknolojik gelişmeler Endüstri devriminin ilk dönemlerinde toplum ve sanatçılar tarafından iyimser bir bakış açısı ile takip edilse de, vakit geçtikçe teknolojinin kullanım alanları genişlemiştir. İnsanı, toplumu ve çevreyi etkileyebilecek kalıcı hasarlar verebilecek hatta bizzat insanlara ve ekosisteme zarar vermek amacıyla bilinci ya da bilinçsiz kullanılan ürünler üretilmiş, olumsuz sonuçlar doğurabilecek bir duruma gelmiş olması sebebiyle toplumda sanatçılar ve çevreciler tarafından eleştiriler almıştır. Savaşta kullanılan kimyasal ve patlayıcı maddelerin etki gücü artmış, büyük çaplı ve etkisi uzun süre devam eden hasarlara yol açabilecek güçte silahlar üretilmiştir.

19.yüzyıl başlarında teknolojinin sorunlar yaratacağı fikri ortaya atılmış olsa da etkisini geniş kitlelere duyuramamıştır. İçerisinde bulunduğumuz teknoloji çağında ise teknolojik atıkların oluşturdukları etkiler ve zararlar ekolojik dengeyi bozmasıyla birlikte evrensel bir problem halini alması, bireylerde ve toplumlarda yaşam tarzı ve psikolojisi üzerindeki olumsuz etkileri, sanatçıların bu sorunları ve problemleri farklı ifade biçimleri ile yorumlanmasına sebep olmuştur.

1.BÖLÜM: TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE TEKNOLOJİ

1.1 Endüstri Devrimi Öncesi Teknoloji

Teknoloji tanım olarak “"zanaat bilimi", Yunanca τέχνη, tekno, "zanaat, beceri, el sanatları"; ve -λογία, -loji mal veya hizmetlerin üretiminde kullanılan beceriler, yöntemler, işlemler, tekniklerin derlenmesi veya bilimsel araştırmalardır.” (Liddell-Scott, 1980:4)

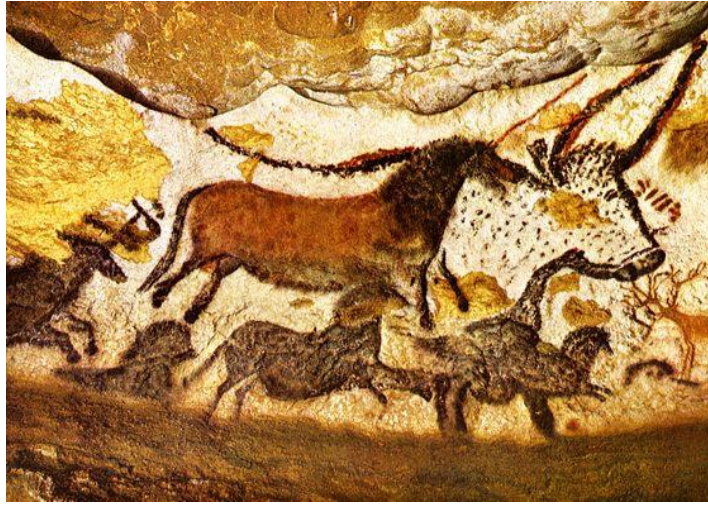
Türk Dil Kurumuna göre ise teknoloji “Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi, uygulayım bilimi” olarak açıklanır. Bir diğer anlamı ise “İnsanın maddi çevresini denetlemek ve değiştirmek amacıyla geliştirdiği araç gereçlerle bunlara ilişkin bilgilerin tümü” olarak ifade edilir.¹ Bu anlamlardan yola çıkarak insanlık var olduğu ve yaşadığı Bilişsel Devrim gerçekleşikten sonra teknoloji hep insan ile birlikte var olmuş ve gelişmiştir.

İnsanlık tarihi boyunca 3 büyük devrimsel süreç yaşanmıştır. Bu süreçlerin ilki ve en önemlisi diğer süreçlere de olanak sağlayan Bilişsel Devrim’dir. Bilişsel Devrim yaklaşık olarak 70 bin yıl önce başlaması ile insan alet kullanabilme becerisi geliştirerek insan doğadaki düşmanlarına karşı verdiği mücadelede büyük avantajlar sağlamıştır. Dik yürüme insan evriminde meydana gelen en önemli değişimdir. İki ayak üzerinde yürüme insan beyninin kapasitesinin artmasına ve daha geniş bir görüş açısı sağlamasına ve bu durum sonucunda beslenme alışkanlıklarının değişimine sebep olmuştur. İnsanın ilk olarak çevresindeki doğal kaynaklardan basit aletler yaparak kullanmaya başlaması bilişsel devrim sürecinin temellerini oluşturur(Resim 1). Bilişsel devrimin insanın avlanmak, barınmak, ısınmak gibi temel ihtiyaçlarını gidermesinde büyük katkı sağlamış doya karşı farklı perspektifte bakış açısıyla bakmasını sağlamıştır. Bu beceri onu doğada tehdit altında olmaktan çıkartmıştır. Alet kullanabilme becerisi giderek geliştirilerek insan yaşamında büyük kolaylık sağlamasına sebep olmuştur. Çeşitli iklim koşullarına ve farklı coğrafyalara uyum sağlamak için aletlerin çeşitlenmesi ve mevcut aletlerin gelişmesi kaçınılmaz olmuştur.

¹ (Erişim tarihi: 06.10.2017, <http://www.tdk.gov.tr/>)

Resim 1: Yaklaşık 2,5 milyon yıl önce kullanılan kesici ve delici taş aletler

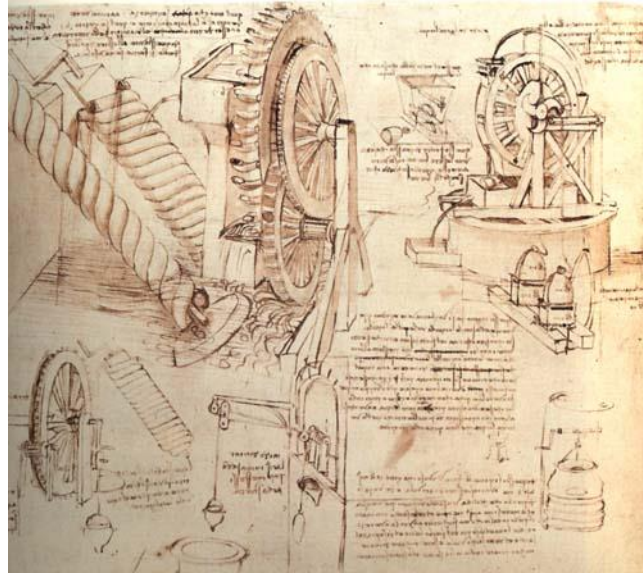
Resim 2: Tahmini 16000 yıl önce yapılmış duvar resimleri, Lascaux mağrası, 1940

Geliştirilen çeşitli kesici delici aletler ile doğayı kaynak olarak kullanan insan giderek hayvan ve bitki popülasyonuna etki etmeye başlamışlardır. Bu yollarla çevresinde büyük değişikliklere de yol açmıştır. Geliştirilen işlevsel av aletleri hızla hayvan nüfusunun azalmasına sebep olmuş hatta bazı türlerin neslinin tükenmesine kadar varan durumlar oluşmuştur. Bunun sonucunda ekosistemde insanın etkisi büyük bir öneme sahip olmaya başlamıştır.

“Ateşin kullanılmaya başlanmasından sonra Paleolitik Çağ’daki avcılar ilk kurbanları bitki toplulukları olmuştur. Böylece, Neolitik Çağ’daki ilk tarım tekniklerinin ortaya çıkmasıyla orta enlemlerdeki büyük alanlara yayılmış ormanlar yavaş yavaş azalmaya başlamıştır. Bugün artık Avrupa’nın Kuzeyi ile, Akdeniz Bölgesi’nde gözlenen gelişmelere bağlı olarak, dördüncü zamanın sonunda tahrip edilmeye başlanan ormanlar Mezolitik Çağ’ın sonuna kadar devam etmiştir. Tıpkı bugünkü tropikal Afrika’daki bazı ilkel toplumlarda görüldüğü gibi veya on binlerce yıldan daha fazla süre Danimarka halkının taş, balta kullanarak veya ateş yakmak suretiyle ormanları tahrip ederek yeni tarım alanları kazanmışlardır.”(Iverson, 1956).

11 binyıl öncesine dayanan Tarım Devrimi İle insanlar tarım aletleri de geliştirerek düzenli tarıma geçmişler ve çeşitli aletler ile toprağı işlemeyi öğrenmişlerdir. Avcı toplayıcı durumdan yerleşik hayata geçmek insanlar için bazı zorunluluklarda getirmiştir. Bazı bitki ve hayvanları evcilleştirmişler, günlerinin büyük bir zamanını toprağı işleyerek geçirmişler ve sürekli çalışmak zorunda kalmışlardır. Aynı zamanda ekili alanlarını diğer insanlardan ve hayvanlardan korumak için önlemler almak zorunda kalmışlardır. Yerleşik hayata geçmek insanların beslenme düzenlerinde de büyük değişikliklere yol açmıştır. Önceden besinlerinin büyük bölümlerini hayvansal gıdalardan karşılayan insanlar bitki ile beslenmeye başlamışlardır. Doğum oranları da gittikçe yükselmeye başlaması ile buna paralel olarak yemek ihtiyacı da artmaya başlamıştır. Bunun sonucunda ekili alanlar büyümüş ve bütün çiftçiler vakitlerinin neredeyse tamamını uyumak ve tarım yapmak zorunda kalmışlardır. Tarım devrimi insanları toprak dışında düşünmeye sevk edecek bir şey kazandırmamıştır ve hızla artan insan nüfusu büyük topluluklar oluşturmaya başlamış bunun sonucunda da insanlar tüm dünyaya yayılmıştır.

14. yüzyılda gerçekleşen Rönesans ile dünyayı ve insanı keşfetme amacı güdülerek bilim ve sanatta yeni gelişmelere yol açmıştır. Her konuya pozitivist bir bakış açısıyla bakılmasını sağlayan bu dönem, insana karşı da bakış açını değiştirmiştir. Artık resim, heykel, mimari ve diğer kuramsal çalışmaların sanatsal bir nitelik kazanmasına sebep olmuştur. Bu dönemde bilim ve sanatta dikkat çeken en önemli isimlerden bir tanesi de Leonardo Da Vinci’dir. Da Vinci insan anatomisi, mimari ve mekanik çalışmalar üzerine yoğunlaşmıştır. (Resim 3)

Resim 3: Leonardo Da Vinci, Su kaldırma cihazı Çizimi, Kağıt Üzerine Mürekkep, 1481

1.2 Endüstri Devrimi

Bilişsel Devrim sürecinden itibaren insan zekâsı doğaya karşı bir savaş durumuna geçerek hayvan, bitki hatta kendi türlerini bile katletmekten çekinmemişlerdir. Bu süreç giderek toplu katliamlara yol açmış ve birçok canlı türünün doğadan yok olmasının önünü açmıştır. İnsanın ekosistemin tepe noktasına çıkması doğada büyük değişimlere sebep olmuştur. Bilişsel süreç ile başlayan bu doğa katliamı Endüstri Devrimi ile zirve noktasına ulaşmıştır. Doğrudan doğayı zarara uğratmak dışında dolaylı yollardan da doğanın kirletilmesi, büyük hasarların oluşmasında etkili olmuştur. Bu dönemden itibaren üretilen aletlerin ve kurulan tesislerin ortaya çıkarttığı atıklar, günümüzde doğa için telafisi olmayan hasarlara yol açmıştır.

“İlk dalga avcı toplayıcıların, ikinci dalga çiftçilerin yayılmasıyla gerçekleşirken, sanayi faaliyetlerinin günümüzde sebep olduğu üçüncü dalga ise bu ikisini takip ediyor. Atalarımızın doğayla uyum içinde yaşadığını iddia eden doğaseverlere inanmayın. Sanayi Devrimi’nden çok önce, *Homo sapiens* en çok bitki ve hayvan çeşidini ortadan kaldıran tür olma rekorunu elinde tutuyordu. Biyoloji Tarihindeki en ölümcül tür olmak gibi şaibeli bir özelliğimiz var.

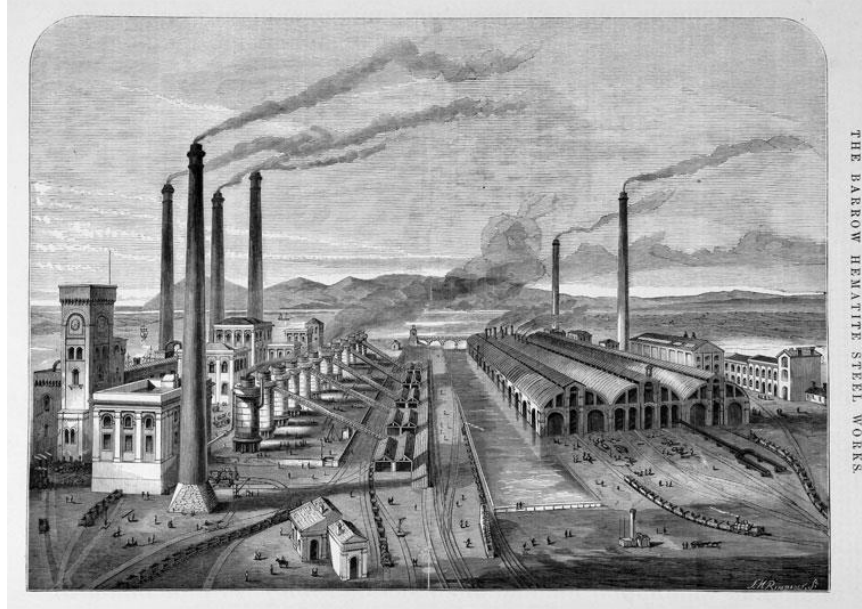
Belki de, eğer daha çok insan birinci ve ikinci dalgadan haberdar olsaydı, şu an gerçekleşen ve kendilerinin de bir parçası olduğu üçüncü dalgayla ilgili bu kadar soğukkanlı olmazlardı. Ne kadar çok tür ortadan kaldırmış olduğumuzu bilseydik, hala hayatta olanları korumak için daha istekli olurduk. Bu, özellikle de okyanusların

büyük hayvanları için geçerli. Karada yaşayan muadillerinden farklı olarak deniz hayvanları Bilişsel Devrim ve Tarım Devrimi'nden çok kötü etkilenmediler. Ancak şu anda çoğu, sanayi kirliliği ve insanların okyanus kaynaklarını aşırı kullanması sebebiyle tükenmenin eşiğinde. Eğer her şey şimdiki hızında seyrederse balinaların, köpekbalıklarının, ton balıklarının ve yunusların diprotodonlar, tembel hayvanlar ve mamutlar gibi yok olma ihtimali yüksek. Dünyanın tüm büyük yaratıkları arasında insan selinde tek hayatta kalabilenler, yine Nuh'un Gemisi'nde köle olarak bulunan çiftlik hayvanları ve insan olacak" (Harari, 2015:85).

16. yy da Avrupa'daki nüfusun hızla artmıştır. Tarımdaki gelişmeler ile birlikte tarım sektöründeki ihtiyaç azalmıştır. Nüfusun kentlere göç etmeye başlaması ile kent sanayisinde hazır işgücü oluşmuştur. Yaşam standartlarının yükselmesi ile birlikte eskiden lüks sayılabilecek kahve, şeker, çay gibi gıdalar orta sınıf ve alt sınıf için doğal bir ihtiyaç olmaya başlamıştır. Bu durum tüketim mallarının talebinin hızla artmasına sebep olmuştur.

Çağlar boyu gerçekleşen bu teknik ve teorik bilgi birikimleri insan nüfusunun artması ile de toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çeşitli gelişmeler yaşanmış, daha karmaşık ve fonksiyonel aletlerin yapılmasına olanak sağlamıştır. Artık toplumların ihtiyaçları insan eli ile karşılanamaz hale gelmiş ve bu gelişmeler sonucunda 18. Yüzyılın sonlarında İngiltere'de dokuma tezgâhlarının makineleşmeye başlamasıyla Sanayi(Endüstri) devrimi ortaya çıkmıştır.

Endüstri(Sanayi) devriminin sebepleri, 17. Yüzyılın sonlarında gerçekleşmeye başlayan aydınlanma çağında oluşan bilgi birikimi bu devrin en önemli tetikleyicisidir. Bilimsel yöntemler ve rasyonel düşünce farklı bilim dalları ortaya çıkartarak teknolojik gelişmelerin yaşanmasına olanak sağlamıştır. Sanayinin büyük şehirlerde olması, nüfusun sürekli olarak artması, şehirlerin giderek büyümesine sebep olmuştur. Bunun sonucunda büyük sanayi üretim tesisleri kurulmuştur (Resim 4).

Resim 4: Kurulan ilk büyük sanayi fabrikası (Barrow Hematite Steel Co.).1870

Bütün bu gelişmeler Teknoloji kavramının da değişikliğe uğramasına sebep olmuştur. Teknoloji üzerine önemli çalışmaları olan ABD'li tarihçi Leo Marx; (1964,1997) teknolojinin kavram olarak 17.yüzyılda bir çalışma alanı (field of study) olarak ortaya çıktığını, 1930'larda ise semantik bir boşluğu doldurmak üzere çalışma konusu (object of study) haline geldiğini yazar. (Marx,1997:965-988)

Endüstri Devriminin yaşandığı 18. yüzyıl, etkileri bir asırdan fazla sürecek bir dizi gelişmeye de sahne olmuştur. Bu gelişmeler arasında buharın makinelerde kullanılmasıyla ortaya çıkan makinelerin icadı, insan ve hayvan dışında yeni enerji kaynaklarının kullanılmasının sağlanması bu dönemde teknolojik anlamda bir aşama kaydedildiğinin göstergesidir.

İlk Çağ'dan beri insanlık demir, bakır, kurşun, kalay, cıva, altın gibi madenleri kullanıyor ancak birtakım sıkıntılarla karşılaşılıyordu. Ancak bu durum Endüstri Devrimiyle birlikte çeşitli yöntemler geliştirilmek suretiyle aşılmaya başlandı. Madencilikteki teknik ilerleme, yeni enerji kaynaklarının bulunmasıyla birlikte hızlandı. Üretimin artmasına paralel olarak maliyetler düştü ve endüstri faaliyetleri çeşitli kollarla ayrıldı. (Adıgüzel, 2011:73)

Birinci Endüstri Devrimi'nde dokuma tezgâhlarının makineleşmesi ve buhar gücünün kullanılması üretimin fabrikalara taşınmasına neden olmuştur. Küçük imalathaneler yerini büyük fabrikalara bırakmıştır. Temelde tekstil üretiminin yapıldığı bu dönemde peş peşe gerçekleşen teknolojik gelişmeler ile diğer sanayi sektörlerini de etkilemiştir.

18. ve 19. yüzyılları kapsayan Birinci Endüstri Devrimi kömür, demir ve buhar gücünün kullanımının artmasıyla makineleşme hızlanmış, ham madde ve ürünlerin taşınması amacıyla ulaşımda demiryolu yapımını hızlandırmıştır.

20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan İkinci Endüstri Devriminde ise ham madde ve enerji kaynaklarında değişim yaşanmıştır. Buharın, kömürün ve demirin yanında çelik, elektrik, petrol ve kimyasal maddelerin kullanımı yaygınlaşmıştır. Bu durum teknolojik gelişmelerin alanını genişletmiş ve yeni teknolojilere yol açmıştır.

İkinci Endüstri Devriminde yaşanan en önemli gelişim içten yanmalı motorların geliştirilmesiyle başlamıştır. Henry Ford'un otomotiv seri üretim bandını geliştirmesi fabrikalarda elektrik kullanılmaya başlaması endüstrileşmeyi hızla arttırmıştır. Ticaretin gelişmesiyle ulaşım ve haberleşme sistemlerinde de yeni gelişmeler sağlanmıştır. Telefon, radyo gibi aletlerin yaygınlaşmasına sebep olmuştur. Birinci Endüstri Devrimi İngiltere ve Avrupa'da etkisini gösterirken İkinci Endüstri Devrimi ABD, Japonya gibi dünyanın birçok ülkesini etkisi altına almıştır.

Üçüncü Endüstri Devrimi 1970'lerden günümüze kadar gelen dönemi kapsamaktadır. Elektronik, bilgi ve iletişim teknolojilerinin geliştirilmesi üretimde otomasyonu sağlamıştır. Programlanabilir makineler ve bilgisayar sistemleri üretimi ileri aşamalara taşınmasına neden olmuştur.

Bu dönemde bilgisayar, nükleer enerji, biyotarım, mikro-elektronik, telekomünikasyon gibi bilimlerin gelişmesi üretimi geliştirmiş ve yönünü değiştirmiştir. İletişim ve ulaşımda yaşanan gelişmeler ticareti ve endüstrileşmeyi evrensel hale getirmiştir.

Üçüncü Endüstri Devriminde, yaşanan bütün bu gelişmeler yenilenemez kaynaklardaki sıkıntılar ve çevresel sorunların hızla artmasına sebep olmuştur.

Bütün endüstriyel ve teknolojik gelişmeler günümüzde internetin de etkisi ile dijitalleşen bir yapıya bürünmüştür. Bunun sonucunda Bulduğumuz dönem ile beraber Dördüncü Endüstri Devrimi başlamıştır.

2. BÖLÜM: TEKNOLOJİ-ATIK-BİREY

2.1. TEKNOLOJİ VE BİREY İLİŞKİSİ

Teknoloji ve birey ilişkisi, insanda bilişsel devrimin ortaya çıkması ile beraber oluşan bir ilişkidir. Günümüze kadar bu ilişki artarak devam etmiş ve insan yaşamının sınırlarını çizen bir unsur olmuştur.

“İnsan ile makine arasındaki benzeşimler çok eski dönemlere kadar uzanmaktadır. İnsanı anlamak için makine metaforu kullanılmasının yanı sıra makinelerin geliştirilmesinde insan bedeninin örnek alınması çok sık rastlanan bir durumdur. İnsanlığın “insan” ve “makine”yi algılamakta kurduğu bağ, modernizmin yaşandığı dönemlerde bir adım ileri geçmektedir. Marksist çizgiden giderek makinelerin çarklarıyla çalışan insanın o çarklardan biri haline geldiği vurgulanmaktadır. Yaptığı işe yabancılaşan ve içselleştiremeyen insanın dramı yansıtılmaktadır.”(Orhan, 2010:138)

Milattan önce 4.yüzyılda yaşamış Çin’li düşünür Chuang-Tzu insan ve makine ilişkisini şu şekilde ifade eder “Makine kullanan kişi bütün işlerini makine gibi görür; işlerini makine gibi gören kişinin makine gibi yüreği olur. Ve göğsünde makine gibi bir yüreği olan kişi masumiyetini kaybeder. Saf masumiyetini kaybeden kişi ruhunun hareketlerinde kararsız olur...” (Chuang-tzu, XIII.)²

Endüstri faaliyetlerini artması ile birlikte burjuva sınıfı zenginleşerek büyük bir işçi sınıfının oluşmasını sağlamıştır.

“Modern endüstriyel toplumda, kişinin fiziksel ihtiyaçlarını gidermesi için asgari bir çaba yeterlidir. Önemsiz bir teknik beceri edinmek üzere bir eğitim programından geçmek, sonra da işe zamanında gelip, işin gerektirdiği son derece vasat çabayı göstermek yeter.

Tüm gereken, ortalama bir akıl ve en çok da itaat kişi bunlara sahip ise, toplum ona belikten mezara dek bakar. Toplumumuzda insanlar biyolojik ihtiyaçlarını özerk olarak değil, toplumsal bir mekanizmanın parçaları olarak karşılarlar. Ama tam aksine ikame etkinliklerinde bulunurken büyük oranda özerktirler.” (Kaczynski, 1995:23)

² ¹ Batı düşünce geleneğinin büyük simalarından biri olarak kabul edilen Hegel’in çok daha azını söyleyebilmesi için hemen bütün illetlerin ve emarelerin ortaya çıkmış olması gerekecektir: “ Makine çağında çalışma gittikçe ruhsuzlaşır, bütünüyle düzen(ek) işi haline gelir, insanın mahareti son derece sınırlanır ve fabrika işçisinin bilinci en son sersemlik haddine varır.”

İş gücü ihtiyacı oluşmasından dolayı her yaşta insanın madenlerde, fabrikalarda ve tesislerde çalıştırılması ile sonuçlanmıştır. Ücretleri düşük, çalışma koşullarının sağlıksız ve ağır olması ve bu kesimin toplumun büyük bir kısmını oluşturması, toplumda çeşitli olumsuzluklara yol açmıştır. Çocukların da endüstriyel tesislerde çalıştırılması ile birlikte toplumda çocuk işçi sınıfı oluşmuştur (Resim 5).

Resim 5: Kömür Madenindeki Çocuk İşçiler, ABD,1912, Fotoğraf: Lewis Hine.

Endüstrileşmenin giderek toplumu çevrelemesi ve toplumun değişime uğraması dönemin sanatçılarının dikkatini çekmiştir. Sinema sanatçısı ve film yapımcısı olan Charlie Chaplin dönemin modern insan anlayışını filmlerinde konu edinmiştir (Resim 6).

Resim 6: Charlie Chaplin “*Modern Zamanlar (Modern times)*”, 1936

“Modern Times (Modern Zamanlar)” filminde Chaplin, fabrikada çalışan bir işçiyi canlandırmıştır. İnsanı makinenin bir parçasıymış gibi gören sistemin, sanayileşme çağında makinenin insanı yabancılaştırdığını ve monotonluğa sürüklediği vurgulanmıştır.

“teknokrasi çağı ve endüstrileşmenin insanlığın deneyimlerini doldurması; makinelerin “dizginleri” ele geçirilmesi; insanlığın savaşa hazırlanması; o günlerin duyguları, kargaşalar; işlerdeki yüksek iş devri; montaj hatlarındaki monotonluklar”ı “Modern Zamanlar”ın ana teması olarak belirlemektedir. Film bu ana temalar üzerinde inşa edilmiştir” (Grace, 1952).

Günümüzde İlkel insanın daha az stres ve hayal kırıklığına uğraması, modern insana oranla yaşamından daha memnun olmasını gerektirecek pek çok sebep vardır. Modern toplumda sıklıkla ortaya çıkan toplumsal ve psikolojik sorunların temel sebebi insanın evrimleştiği koşullardan tamamen farklı bir biçimde yaşamasını ve daha önce geliştirdiği koşullar ile çatışan davranışlarıdır.

“Çalışmanın, fabrika üretiminin ve bunların ticaretinin hep maddi karşılıkları vardı. Bu nedenle, çıkar karşılığı iş yapma esası ve her şeyin bir karşılığı olması endüstri insanını duygusal hareketlerden uzaklaştırıyordu. Bu yüzdendir ki, toplumda duygusallık azalıyordu. Yani duygusuzlaşma, endüstri insanının belirgin bir karakteri olarak geliyor ve yaygınlaşıyordu. İşte bu duygusuzlaşma, XX. Yüzyıl sanatlarının oluşmasında önemli etkenlerden biridir.” (Turani,2015:67)

Aşırı nüfus artışı insanın, doğadan uzaklaşması toplumda aile, köy gibi küçük ölçekli toplulukların önemini yitirerek kalabalık büyük kentlerin oluşması bireyde strese ve saldırganlığa sebep olduğu görülmüştür.

İlkel toplumlarda genellikle yavaş değişen doğal çevre, istikrarlı bir çerçeve çizmiş ve toplumda güvenlik duygusu sağlamıştır. Günümüz dünyasında ise toplum doğaya egemendir ve teknolojik değişim sayesinde çevremiz çok hızlı bir şekilde değişmektedir. Bu durumdan istikrarsız bir yapı olduğu çıkartılabilir ve güvensiz toplum ve bireyin oluşmasına sebep olduğu düşünülmüştür.

Çağdaş dünyada bireyler dış etmenler ile sürekli uyarılarak bütün zamanlarını bu uyarıcıları takip etmek ile geçmektedir. Bu durumun sonucunda bireyler kendilerine ve iç dünyalarına zaman ayıramaz hale gelmiştir. Bu yoğun uyarıcılara maruz kalan bireyler aynı düşünce ve fikir ortamını paylaşarak toplumda robotlaşmaya yol açmaktadır. Endüstri ortamının insan psikolojisi ve bilinçaltına da olumsuz etkileri olduğu Freud ve C.G.Jung’un çalışmaları sonucunda ortaya çıkmıştır. Kişilerde aşağılık duygusuna neden olan endüstriyel ortam bireylerde farklı tepkiler ortaya çıkartmıştır.

2.2. TEKNOLOJİK ATIK SORUNLARI

Atık, kelimesini anlamı bakımından incelediğimizde işlevini yitirmiş kullanım dışı kalmış maddeler olarak tanımlayabilir. Aynı zamanda kimyasal işlemler sırasında da ortaya çıkan gaz ve diğer unsurlarda atık sınıfına dâhil edilebilir.

Teknolojik atıklar ise genellikle sanayi fabrikaları, nükleer santraller ve teknolojik ürün üreten tesislerden kaynaklanır. Genel bir bakış açısı ile bakarsak teknolojik atık fabrikalarda, nükleer santrallerde ve savaşlarda kullanılan kimyasal silahlarda kimyasal tepkimeler sırasında oluşan gaz vb. salınımlar ile işlem bitiminde açığa çıkan kimyasal madde ve ortaya çıkan ürünün kullanıldıktan sonra, yani kullanım dışı kalması durumundaki bütün maddeleri teknolojik atık olarak adlandırabilir. Teknolojik atıklar kimyasal maddelerden üretilmelerinden dolayı doğaya ve canlılara çok büyük zararlar verebilir. Teknolojik atık kelimesi ise Sanayi Devrimi sonrası dolaşıma giren bir kavramdır. Günümüzde E-atık olarak da kullanılabilir. E-atık kullanılan elektronik malzemelerin işlevini yitirmesi, yani kullanım dışı kalması durumunda oluşan doğaya zarar veren maddelerdir.

Radyoaktif maddeler kullanılarak enerji üreten nükleer santraller, en ufak bir sızıntı durumunda çevreye yoğun radyasyon yayması, büyük alanlara hatta ülkelere zarar verebilir. Bunun en önemlileri Çernobil ve yakın zamanda gerçekleşen Fukuşima nükleer santralleri doğayı ve canlıları uzun yıllar etkileyebilecek zararlar vermişlerdir. Yine radyoaktif maddeden ortaya çıkan yüksek enerji, hasar gücü yüksek atom bombalarının üretilmesine de kaynaklık etmiştir. Bu hasar gücü yüksek bombalar ilk defa 2. Dünya savaşında 1945 yılında Amerika'nın Japonya'nın 2 kentinde Hiroşima ve Nagasaki' de kullanması büyük bir faciaya yol açmıştır. Bombalardan etkilenen canlıların tamamı yok oluş hayatta kalanlar ise yoğun radyasyona maruz kalarak yaşamlarını ağır hastalıklarla geçirmek zorunda kalmışlardır. Bombaların etkisi büyük bir alana yayılmış ve uzun yıllar boyunca etkileri devam etmiştir.

Teknolojinin önlenemez ve tahmin edilemez sorunlar yaratacağı düşüncesi çok yeni bir düşüncedir. 19.yy başlarında işçilerin kendileri için tehdit oluşturacağını düşündüğü makineleri parçalaması ve bazı romantik akım savunucularının teknolojik gelişmelerin insanlığı insansızlaştırılmaya doğru götürdüğünü belirtmesine rağmen 1900'lü yılların ortalarına kadar bu görüşler çok geniş anlamda etkili olamamıştır. (Özkaya, 2015:24)

Sanayi devrimi ile birlikte yaşamımızı ve çevremizi etkileyen birçok devrimsel nitelikte değişim olmuştur. Birçok teknolojik ürün kullanım alanımıza girmiştir. Ancak bu ürünlerin kullanım sürelerinin sonunda atık olarak çevremizi ve yaşantımıza

geri dönüşü olmayan zararlar vermektedir. Bu atıklar yüzyıllar boyunca doğaya ve doğanın barındırdığı canlılara ciddi hasarlar vermektedir.

Günümüzün büyük bir sorunu olan teknolojik atık sorunu, her toplumun kendine göre uyguladığı yöntemleri olmasına rağmen evrensel açıdan bakıldığında halen aşılabilmiş bir mesele değildir. Bu durum yerine konulamayacak kaynakların da hızla tüketilmesine sebep olmuştur.

Çevre kirliliği, canlı varlıkları etkileyen dış etmenlerin, çevrenin yapısını bozması olarak tanımlanabilir. Çevre kirliliğinin en önemli unsurları endüstriyel, kentsel ve tarımsal faaliyetlerdir.

“Dünya tarihinde ilk kez, her insan dölleme anından ölümüne kadar tehlikeli kimyasallarla temas etmektedir. Bunların kullanıldığı yirmi yıldan az sürede, sentetik haşerekiriciler canlı ya da cansız dünyada öylesine yayılmıştır ki bunlar hemen hemen her yerde bulunurlar. Büyük akarsu sistemlerinde, hatta yeryüzünde görülmeksizin akıp giden yer altı suyu akıntılarında bile bulunmuştur. On yıl önce uygulansa bile bu kimyasalların kalıntıları toprakta kalmaktadır. Bunlar balıklar, kuşlar, sürüngenler, evcil ve yabani hayvanların vücutlarına öylesine girmiş ve yerleşmişlerdir ki, hayvan deneyleri yapan bilim adamlarının bu tip bir kirlilik görülmeyen meteryal bulmaları hemen hemen olanaksızdır. Uzak dağ göllerindeki balıklarda, toprak altındaki solucanlarda, kuşların yumurtalarında – ve insanların kendilerinde de bulunmuşlardır. Sonuçta, bütün bu kimyasallar günümüzde yaşları ne olursa olsun insanların büyük çoğunluğunun vücutlarında depolanmıştır. Annelerin sütünde ve büyük bir olasılıkla doğmamış bebeklerin dokularında da bulunmaktadır.” (Carson, 2004)

İnsan doğal ve yapay olarak gruplandırılan bir çevre içerisinde yaşamaktadır. Doğal çevre canlıların yaşamlarını sürdürdükleri biyolojik ve fiziki ortamdır. Yapay çevre ise, insanın faaliyetleri ile doğal kaynakların bir araya gelmesi ile oluşturulan çevredir.

Çevrede bitkiler üretici, hayvanlar tüketici, mikroorganizmalar ise ayrıştırıcı olarak çevrenin biyolojik unsurlarını oluşturmaktadır. Bu unsurlar sağlıklı olduğu durumda doğal yapının ayakta kalabilmesine olanak sağlar. Eğer bu unsurlardan birinde sorun çıkması durumunda ise denge bozulmaktadır. Teknolojinin gelişmesi, endüstrileşme ve nüfus artışı bu dengeyi bozarak çevre kirliliğinin hızla artmasına neden olmaktadır. İnsanın çevresinin giderek yapaylaşması teknolojik atıkların da giderek artmasına sebep olur.

Teknolojik atıkların etkilerini önlemek amacıyla bölgesel ve evrensel çalışmalar yapılması amaçlanmıştır. Bunlardan en önemlileri;

Viyana Sözleşmesi ve Montreal Protokolü

BM iklim değişikliği çerçeve sözleşmesi

Kyoto Protokolü

Paris Anlaşması

Uluslararası bu anlaşmaların yapılmasının en önemli sebebi sera gazlarının verdiği hasarın ve küresel ısınmanın etkilerini azaltmaktır.

2.3. TEKNOLOJİK ATIK ÇEŞİTLERİ

2.3.a Su Kirliliği

Su kirliliği, insani faaliyetlerden dolayı suyun fiziksel, kimyasal ve biyolojik özelliklerinin bozulması ile gerçekleşir. Katı atıklar, endüstriyel katı ve sıvı atıklar, teknolojik atıklar, toksik ve kimyasal maddeler gibi kirletici maddelerin suya karışmasıyla oluşur. Bu kirleticilerin bazıları suya karışmasıyla birlikte reaksiyona girerek daha fazla zararlı hale gelebilirler.

Atıkların karıştığı kirli sular içme, tarımsal ve endüstriyel faaliyetlerde kullanılması uygun değildir. İçme sularının kirlenmesi akarsu ve göl ekosistemlerinin bozulmasına neden olması, su canlılarının ölmesi sonucu biyolojik çeşitliliğin azalmasına ve çeşitli çevresel problemlerin ortaya çıkmasına neden olur. Su kirliliği evsel veya endüstriyel atıkların minimize edilmesiyle azaltılabilir veya önlenebilir. “Teknolojinin hızlı bir

şekilde ilerlemesine karşılık ekolojik dengenin bozulması, çevre ve su kirliliği gibi insanın sağlığını doğrudan etkileyen konularda ciddi problemlerle karşılaşılması, insanların bu konularda yeterince bilinçli olmadıklarını göstermektedir.” (Merdun-Çınar, 2013:8)

Endüstriyel Faaliyetler sonucu oluşan kimyasal atıklarda bulunan zararlı metaller ve maddelerin akarsulara bırakılması sonucu balık ve diğer suda yaşayan canlıların ölmesini sağlamaktadır. Petrol ürünlerinin nehirlere dökülmesi ile suya oksijen girişi engellenmekte ve canlıların ölümüne neden olmaktadır. Endüstriyel faaliyetlerde soğutma amacıyla akarsulardan alınan soğuk suyun tekrar sıcak su olarak akarsuya bırakılması sonucu suyun sıcaklığı artmakta, oksijen seviyesi düşmekte ve dolayısıyla doğal özellikleri bozulmaktadır (Resim 7).

Resim 7: Juan Carlos Ferro Duque, “Su Kirliliği”, Fotoğraf, 2012.

2.3.b. Katı ve Tehlikeli Atıklar

İçerisinde yanıcı, parlayıcı, patlayıcı, radyoaktif, reaktif ve tıbbi atıkların bulunduğu atıklar tehlikeli atık kapsamına girmektedir. Endüstriyel faaliyetler tehlikeli atıkların en önemli sebepleridir.

Tehlikeli Atık konusu 2000 yıl öncesi Roma dönemine kadar uzanan tehlikeli atık vakaları tarihte görülmektedir. Bu dönemlerde zengin Romalılarda kurşun zehirlenmesi vakalarının görüldüğü literatürde yer almaktadır. Dünyada 1960 yılına kadar “Tehlikeli ve Zararlı Madde” kavramı çok sıklıkla kullanılan veya telaffuz edilen bir kavram değildir. Tehlikeli atık terimi ilk defa 1970’li yıllarda telaffuz edilmeye başlanmıştır. Bundan önceki dönemlerde “ özel endüstriyel atık” ya da “kimyasal atık” terimleri kullanılmaktaydı. Birinci dünya savaşı sonrasında, özellikle ikinci dünya savaşı döneminde yüksel öldürücü etkilere sahip kimyasal madde üretimi hızlanmıştır. 1940-1950 yıllarında yaşanan bu durum kimyasalların hava, su, toprak ve canlılarda yol açtığı geri dönüşümsüz etkiler bırakmıştır. (Azbar, 2013:57)

2.3.c. Toprak Kirliliği

Toprak insanlar ve diğer canlıların yaşamlarını sürdürebilmeleri için vazgeçilmez bir ortamdır. Toprak petrol atıkları, endüstriyel kaynaklı atıklar, radyoaktifler gibi organik ve inorganik maddeler tarafından kirletilmektedir.

Toprak kirliliği, toprağın insanlar ve diğer organizmalar üzerinde olumsuz etkiye sahip kimyasal maddeler ile kirlenmesi olayıdır.

Hızla artan çevre kirliliği tarımın endüstrileşmesi, kimya endüstrisinin gelişmesi ile kimyasal maddelerin sürekli doğaya bırakılması sonucunda toprak yapısı farklı toksik maddeler tarafından kirletilmektedir. Kirleticiler organik ve inorganik olarak adlandırılabilir. Organik kirleticiler petrol ürünleri, inorganik kirleticiler ise metaller,

kimyasal ve radyoaktif maddelerdir. Bu kirleticilerin kirlettiği su kaynaklarının toprak ile temasları sonucu toprak kirliliği meydana gelmektedir.

Endüstrileşme doğal maddelerde biriken mineral maddelerin ortaya çıkmaları ve yayılmalarına neden olmuştur. Bu minerallerin çoğu teknik işlemler sonucu kimyasal değişimlere maruz kalmış ve sonunda atık ve kanalizasyon sularına, boşaltım yerlerine, hava ve besin zincirine karışmıştır. Ağır metallerin neden olduğu toprak kirliliği son zamanlarda dikkat çeken önemli bir çevresel sorun olmuştur. Bitkiler ve hayvanlar temel besin maddeleri ile birlikte küçük miktarlarda ağır metal bileşikleri de almakta ve biriktirmektedirler. Tamamen kirleticilerden temizlenmiş ortamlar bile çok az miktarda da olsa ağır metal içermektedirler.

Radyoaktif maddelerin çevreye önemli derecede yayılması 1942 yılında nükleer reaktörlerin yapılması ile başlamış ve Çernobil kazası ile dikkatleri üzerine çekmeye başlamıştır. Radyoaktif ve nükleer atık, artık önemini yitirmiş ve çevreye çok zararı olan bir maddedir.

Radyoaktif maddeler askeri silahların üretimi, madencilik, elektrik üretimi, kimyasal araştırmalar ve endüstriyel alanlarda kullanılmaktadır. Atom bombası denemeleri ve nükleer kazalar radyoaktif maddelerin rüzgâr ve su ile atmosferde taşınarak geniş alanlarda kirliliğe neden olmaktadır. Toprağın üst kısmındaki radyoaktif maddeler bitki, hayvan ve insanlara radyasyon yayabilmektedir. Toprakta bulunan bu radyasyon insanlara geçip kanser, doğum problemleri ve radyasyona bağlı hastalıklara neden olabilmektedir.

2.3.d. Hava Kirliliği

Hava kirliliği endüstriye devrim ile birlikte ortaya çıkan ve insanın atmosfere gönderdiği kirleticilerin sadece kendi çevresini değil, tüm dünyayı etkileyen bir çevre sorundur.

Atmosfer kirliliği, yaşadığımız çevre üzerinde pek çok yönden önemli etkilere sahiptir: Atmosferin kirlenmesi toprak, su ve insan sağlığını olumsuz yönden etkilemektedir. Görsel kaynakların renklerini bozarak görüş mesafesini azaltıp berraklığını etkiler,

kirli havada uzağı görmek zorlaşır, daha az renk ve parlaklık görürüz. Bu durum daha önce büyük şehirlerde görünürken günümüzde kırsal alanda bile görülebilmektedir.

İnsanlar tarafından çevrenin tahrip edilmesi ve atıklar ile birlikte atmosfere çeşitli maddeler girmektedir.

Son 50 yıl içerisinde Endüstri sebebi ile hava kirliliği hızla artmaya başlamıştır. Endüstri ürünlerinin çoğalması ile birlikte havaya çok miktarda duman, zehirli gaz ve diğer kirleticiler bırakılmaktadır. Bu durum havadaki CO₂ (karbondioksit) ve toz miktarında artışa sebep olur. Bu durum güneşten gelen zararlı ışınların atmosferde emilip tekrar yansıtılması durumunu olumsuz yönde etkiler. Atmosferdeki bu bozulma dünyada birçok olumsuzlukları da tetikler iklim değişiklikleri, küresel ısınma ve dünyanın coğrafi yapısını doğrudan ve dolaylı yollardan etkilemektedir.

Kafkas Dağları'nın üst seviyelerinde biriken toz miktarı 1930-1960 yılları arasında 20 kat artmıştır. Bryson ve Wendland (1970), bu olayın Sovyet endüstrisinin geliştiği devirle ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

Atmosfer kirliliği ve iklim değişiklikleri arasında sıkı bir bağlantı vardır. Rüzgârın yönü, yağışlar ve güneşlenme kirliliğin atmosfere bulaşmasında önemli rol oynar. Hava kirliliği yoğun olduğunda yeryüzüne gelen ışık miktarı azalır.

2.4. TÜRKİYE'DE ÇEVRE SORUNLARI

Dünya'daki çevresel kirlilik büyük ölçüde Türkiye üzerinde de etkili olmaktadır. 26 Nisan 1986 tarihinde Ukrayna Pripyat şehrinin 14. 5 km. kuzeybatısında bulunan Çernobil şehrindeki nükleer sızıntı Türkiye'nin kuzey kısmını etkilemiştir. Birçok insan radyasyondan etkilenerek çeşitli hastalıklara yakalanmıştır. Bunun yanı sıra dünyada gerçekleşen küresel ısınmasının etkisi ile Türkiye'de iklimlerde dengesizlikler oluşmuş. Kuraklık artmış bunun sonucunda su sıkıntısı oluşmaya başlamıştır. Yeşil alanların tahrip edilmesi ve endüstriyel faaliyetlerin artması sonucu doğal alanlar giderek azalmaktadır. Doğaya bırakılan zararlı atıkların artması ve aşırı kentleşme, doğada yaşayan hayvanların nesillerinin hızla tükenmesine sebep olmaktadır.

2.5. BİREY VE GÖLGE İLİŞKİSİ

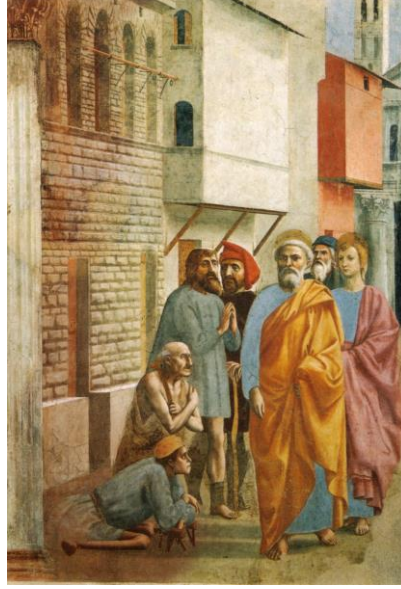
Gölge Türk Dil Kurumunun tanımına göre “Saydam olmayan bir cisim tarafından ışığın engellenmesiyle ışıklı yerde oluşan karanlık” anlamında tanımlanmaktadır. Bir diğer anlamı ise “Ne olduğu anlaşılabilen karaltı, silüet” anlamın da kullanılır.³

Gölge ve resim sanatı ilişkisi çok eski çağlara dayanmaktadır. Efsanelere göre Yunanlılar ve Mısırlılar resim sanatının gölgeden kaynaklandığını düşünmüşlerdir. Plinius’a göre de resim sanatı gölge ile başlamıştır.

Resim sanatı nasıl başladığına yönelik sorunun cevabı kesinlik taşımaz ve zaten bu çalışmanın planına dahil değildir. Mısırlılar, kendilerinden Yunanlılara geçmeden altı bin yıl önce kendilerinin yarattığını söyleseler de, bu açıklama asılsız bir iddiadır. Yunanlılara gelince, bazıları Sikyon’da bazıları da Korinthos’da ortaya çıktığını söylerler, ama hepsi de kabul eder ki, resim bir adamın gölgesinin etrafına bir kontur çizilerek kopyasının bir yüzeye çıkartılmasıyla başlamıştı ve sonuç olarak resimler başlangıçta bu yöntemle yapılıyordu, fakat ikinci aşamada daha ayrıntılı bir yöntemin icat edilmesiyle resim tek renk olarak yapılmaya başlandı ve günümüzde de hâlâ kullanılan bu yönteme monokrom adı verildi.(Pliny,1938:15)

15. yüzyılda tekniksel anlamda gölgenin tasviri masaccio’nun eserlerinde ışığın geliş açısına göre gölge kullanımı ortaya çıkmaya başlamıştır (Resim 8).

³ (Erişim tarihi: 06.10.2017, <http://www.tdk.gov.tr/>)

Resim 8: Masaccio, “*Hastalara Şifa Dağıtan Aziz Petrus*”, Fresk, 230x162 cm, 1426-7, Brancacci Şapeli, Santa Maria del Carmine, Floransa.

19. ve 20. Yüzyılda resim ve fotoğraf ilişkisi resim sanatını temelden etkilemiştir. Gölgelelerin fotoğraflarda kullanıldığı önemli eserlerden biri de Alfred Stieglitz’in 1916 yılına ait Göldeki Gölge adlı eseridir. (Resim 9)

Resim 9: Alfred Stieglitz, “*Göldeki Gölge-Stieglitz and Walkowitz*”, Jelatin gümüş fotoğraf, 11.3x8.9 cm, 1916, Ulusal Sanat Galerisi, Washington.

Modern sanatta Marcell Duchamp, Malevic, Constantin Brancusi gibi sanatçılar gölge temalı eserler üretmişlerdir.

Çağdaş sanatta gölge imgesini bir çok sanatçı konu olarak işlemiştir. Bunlardan en önemlileri den biri de eserlerinde biçim olarak gölgeyi kullanan ırkçılık, cinsiyetçilik ve cinsellik konularını ele alan Kara Walker'dır. Eserlerinde figürlerin ve mekânın tamamı siyah renkten oluşur (Resim 10).

Resim 10: Kara Walker, “Bir İç Savaşın Oluştığı Tarihi Bir Romantizm (*An Historical Romance of a Civil War as It Occurred between the Dusky Thighs of One Young Negress and Her Heart*)”, 396.2 x 1524 cm, 1994.

3.BÖLÜM: PLASTİK SANATLAR'DA TEKNOLOJİK ATIK ÖRNEKLERİ

Teknolojinin insanı ve çevresini değiştirmesinin sanata yansması kaçınılmaz olmuştur. Rönesans ile birlikte sanat anlayışı da büyük ölçüde değişmesi sanatçıların farklı konulara ve farklı ifade biçimlerine yönelmelerini sağladı. Bu dönemin en ilginç ve önemli ressamlarından biri Peter Bruegel'dir. Bruegel' in "Ölümün Zaferi (the triumph of death)" adlı eserinde modern manzaralara benzeyen unsurlar görünür. Ölüm kavramı temel alınarak tasarlanan eser dönemin çok ötesinde bir kurgu ve anlayış hâkimdir. Eserde uzakta yer alan görünümde Modern dünyada sıkça rastladığımız duman görünür. Daha yakın olan kısım da ise ölü insan iskeletlerinin yaşayanlara saldırdığı savaş halinde büyük bir kalabalık vardır. Eserde doğada canlı hiçbir nesne görülmemektedir iskeletler ağaçlar dâhil bütün canlıları yok etmektedir. Ölü insanların canlılara saldırması insanın ölümü kendi eliyle getirdiğinin habercisidir (Resim 8).

Resim 11: Peter Bruegel, "Ölümün zaferi.(The Triumph Of Death)", 1562, 117x162 cm, Prado Müzesi.

3.1.a. 19. Yüzyıl Endüstriyel manzara Resimleri

Sanayi Devrimi ile gerçekleşen teknolojik gelişmeler, toplumun ve sanatçıların ilgisini çekmiş ve insan yaşamını kolaylaştırması sebebi ile büyük bir ilgi ile takip edilmiştir. İnsanın yaşam tarzını, çevresini etkileyen bu değişimler. Sanatçıların da topluma bakış açısını değiştirmesini sağlamıştır. İlk olarak şehirleri de kurulan büyük fabrikalar ve bacalarından çıkan duman, sanatçıların dikkatini çekmiş ve ilgi ile bu yapıları resmetmişlerdir. Özellikle Empresyonist(izlenimci) sanatçılar için sisli, dumanlı kent görünümüne hayran kalmışlardır.

19.yydaki sanayi devrimi'nin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel değişimlere yol açması sanatta da büyük değişimlere yol açmıştır. Sanayi Devriminin İngiltere'de başlaması ve büyük fabrikaların Londra ve çevresinde artması hava kirliliğine sebep olmuş ve Londra da sis ve duman sürekli bir problem haline gelmiştir. Bu durum resim sanatçılarının ilgisini çekmiştir ve bu durumu resmetme amacı ile Londra sanatçılar için bir cazibe merkezi olmaya başlamıştır. Öyle ki bu durum sis ve duman arasındaki ışığın etkisi Empresyonist sanatçılar için vazgeçilmez bir fırsat olmuştur. Bu sanatçılar fabrika bacalarından çıkan dumanları ve sisleri resmederek farklı etkiler ve duygular yakalamayı amaçlamışlardır. Onlar için amaç ışığın sis ve duman içerisindeki kırılmaları ve ortaya çıkan ilginç görüntüleri anlık olarak yüzeye aktarmaktı.

On sekizinci yüzyılın sona ermesi ile Parisliler; Londra'nın yoğun sis, ağır ve nemli havasıyla ilgilenmeye başladı. Dolayısıyla hava kirliliğinin önce ışığın etkileri sebebiyle J.M.W. Turner'ın Waterloo Köprüsü'nden Thames Nehri (1830-35) gibi resimlerde ele alınması ve Londra'nı bu türden resimsel etkileri karşısında büyülenen ressamların cazibe merkezi haline gelmesi hiç de şaşırtıcı değildir. Bu ressamların en önemlileri arasında James Abbott McNeill Wristler ve izlenimcilerden Claude Monet ile Camille Pissarro yer alıyordu. Monet ilk Londra ziyaretini 1870-71 kışında yapmış ve bir dizi Londra parkı imgesi, Thames nehrinin Westminster'ı gören kısmına ilişkin çok sayıda puslu görüntü üzerine çalışmıştı. İlerleyen yıllarda Londra'daki koyu ve kalın sise neden olan sanayileşme ile meydana gelen ışıl efektlerinin resmini yapmak amacıyla burayı düzenli ziyaret etmeye başladı. Savoy Hotel'in üst katlarındaki odasına yerleşerek resim yapmaya başlamak için bekleyen ressam, bir mektupta, Paris'teki karısına şunları yazmıştı: "Uyandığım zaman hiç sis olmadığını, hatta sisin belirtisi bile olmadığını görünce dehşete kapıldım. Yıkılmışım ve tüm tuvallerimin mahvolacağını düşündüm. Ama yavaş yavaş fabrikaların ocakları yanmaya başladı ve duman ile sis geri geldi." (Thompson, 2014:33)

Resim 12: Joseph Mallord William Turner, “Waterloo Köprüsü’nden Thames Nehri” (1830-35), TÛYB, 905 x 1210 mm, Tate.

Resim 13: James Abbott McNeill Whistler, “Buz içindeki Chelsea (Chelsea in Ice)”, 1864 TÛYB, 45.1 x 61 cm Colby College Museum of Art.

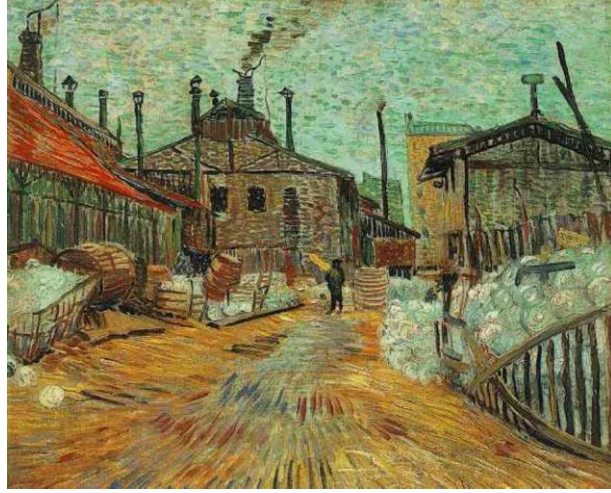

Resim 14: Claude Monet, “*Saint- Lazare Garı (The Gare Saint-Lazare: Arrival of a Train)*”, 1877, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 83 x 101.3 cm , Harvard Art Müzesi

Resim 15: Camille Pissarro, “*Fabrika (The Factory)*”, 1873, TÜYB, 38 x 55 cm, Speed Sanat Müzesi, Louisville, Kentucky, Israel Müzesi, Jerusalem

Bu dönemde yaşamış bir diğer izlenimci ressam olan Vincent Van Gogh'unda eserlerinde yer yer fabrikalara rastlanmaktadır. Asnieres fabrikasını çeşitli açılardan resmetmiştir.(Resim 13, Resim 14)

Resim 16: Vincent Van Gogh, "Asnieres Fabrikası", 1887, 46 × 55.6 cm, TÜYB, Barnes Fondation ,USA

Resim 17: Vincent Van Gogh, "Asnieres Fabrikası", 1887, 54 × 72 cm, TÜYB, The Saint Louis Sanat Müzesi

3.1.b Endüstri Devriminin 20. Yüzyıl Sanatına Etkisi

1909 yılında İtalya’da modern yaşantının sürekliliğini, hareketliliğini ve değişkenliğini benimseyen edebiyat sanat akımı olan Fütürizm ortaya çıkmıştır. Umberto Boccioni, Giacomo Balla, Gino Severini, Carlo Carra gibi resim sanatçıları da kısa sürede bu akımı benimsemeyerek resimde hareket ve hız temalarını işleyerek makine, araba, uçak gibi teknolojik ürünleri yüceltmişlerdir(Resim 15).

Resim 18: Gino Severini, “Savaş (Visual Synthesis of the Idea: "War")”TÜYB, 73 x 92.7 cm, 1914, MoMA, New York City

Mario Sironi Bacalar ve Kent manzarası isimli eserinde Modern sanayi toplumlarındaki yabancılaşmaya neden olan sistemi eleştirir. Renkleri Donuk ve geometrik bir düzlem içerisinde oluşturulmuştur. (Resim 16)

Resim 19: Mario Sironi, “Bacalar ve Kent Manzarası”, 1921, 50x68 cm, tuval üstüne yağlıboya, pinacoteca di Brera, Milano

Modern sanat sürekli arayış içerisinde ve yeniliklere açık bir görüş benimsemiştir. Atık nesnelerin hızla artması ile birlikte sanatçılar işlevini yitiren nesnelere eserlerinde kullanmaya başlamışlardır. Modern sanatta kullanılmaya başlayan ilk atık nesne örnekleri 20.yüzyılın başlarında Kübizm’ de kolaj tekniği ile uygulanmaya başlanmıştır. Georges Braque ve Pablo Picasso bu teknikte ilk çalışan sanatçılardır.(Resim 17), (Resim 18)

Resim 20: Georges Braque, Oyun Kağıtları ile Natürmort, Kolaj, 1913

Resim 21: Pablo Picasso, “*Hasır Sandalyeli Natürmort*”, Tuval Üzerine Muşamba ve Yağlı Boya, 1912, 29 x 37 cm, Picasso Müzesi.

Sanayi devrimi ile gerçekleştirilen teknolojik gelişmeleri toplumda olumlu karşılanması ve benimsenmesi, toplumda teknoloji kavramının sempati kazanmasına sebep olmuştur. Ancak birçok Avrupa ülkesi teknoloji yarışına girmiş ve bunun sonucunda sömürgecilik ortaya çıkmıştır. Bu sömürgecilik yarışı sürecinde Avrupa’da refah seviyesi artarken sömürülen ülkeler açlık ve sefalet içinde bu ülkelere hizmet etmek zorunda bırakılmışlardır. Teknolojik gelişmelerin silah yapımında kullanılması ve sömürgecilik Ülkeler arasındaki rekabeti ve gerilimi de artırmıştır. Bunun sonucunda I. Dünya savaşı ortaya çıkmış ve geliştirilen silahların insanlar üzerinde kullanılmasıyla toplumlarda büyük travmalar ortaya çıkmıştır.

Teknolojik gelişmelerin yaygınlaşması ve her alanda kullanılmaya başlaması kötü sonuçlar doğurmuştur. Avrupa’nın I. Dünya savaşı ve II. Dünya savaşlarında ve savaş teknolojisinin gelişmesi ile savaşlara katılan ya da savaşı gözlemleyen birçok sanatçı toplumların ve sanatçıların teknolojik gelişmelere farklı açılardan bakma ihtiyacı duymuşlardır.

I. Dünya savaşından önce resim sanatçıları göze hoş gelen doğa resimleri, canlı ve can alıcı kompozisyonlardan oluşan resimler yapmışlardır. I. Dünya savaşı ile birlikte toplumlarda oluşan travmalar büyük ölçüde sanatçıları da etkilemiştir. Sanatçıların savaş, acı gibi temaları işlemeye başlaması, bu durumun en önemli belirtisidir.

1916’lı yıllarda ortaya çıkan Dadaizm akımı savaşlara, katliamlara, toplumsal yozlaşmaya ve teknolojiye ve teknolojik ilerlemeye körü körüne bağlanmaya karşı bir

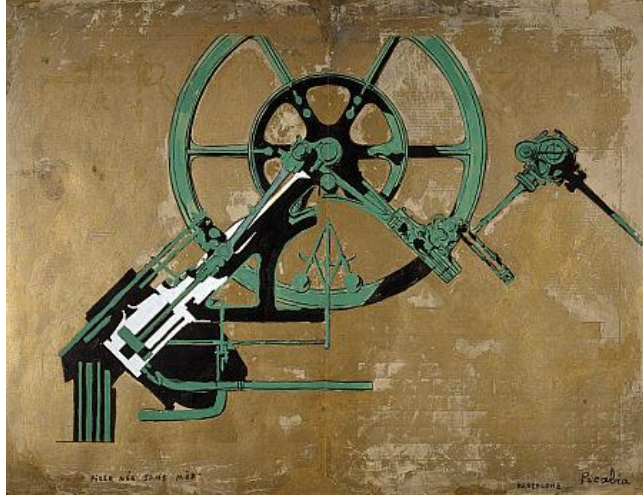
başkaldırı niteliği taşır. Savaşların sömürgeci ve ırkçı bir anlayışla yapıldığını savunur. Bu dönemde Raoul Hausmann' ın “Mekanik Kafa(Zamanımızın Ruhu)” isimli asemblajı dikkat çekmektedir. (Resim 19)

Dadannın Tepkiselliğinin kaynağı olan ‘Aklın İflası’ na yönelik en simgesel yapıtlardan biri olarak günümüze kalmıştır. Aklın İflası, İnsanın makineleşmesi, uygarlık adı altında saldırgan ve açgözlü doğasına yenik düşmesi gibi olgular, Dadannın yayıldığı her yerde sanatçıların ürettiği birçok “mekamorfik” imgenin de kaynağıdır. (Antmen, 2008:126)

Resim 22: Raoul Hausmann, “*Mekanik Kafa (Mechanical Head -The Spirit of Our Age)*”, 1920

Fransız ressam Francis Picabia ise makinelerin insanın kullandığı bir araç ve yaşamın bir uzantısı olmaktan çıkıp insanın ruhu ve kendisi haline geldiğini vurgulamak istemiştir.(Resim 20)

Resim 23: Francis Picabia, “Annesi olmadan Doğan Kız (Girl Born Without a Mother)”, 1916, Ulusal Galeri, Scotland

20. yüzyılın başında Ekspresyonizm (Dışavurumculuk) sanat akımının ortaya çıkması ile insanın iç dünyasını ortaya çıkarmaya yönelik bir haykırış ve başkaldırı biçiminde sanat eserleri üreilmeye başlanmıştır. Ernst Barlach, Edouard Munch, Kirchner gibi ressamlar bu akımın en önemli temsilcileridir. Bu sanatçıların eserleri endüstri köleliğine ve yaşamın kurallarına bir isyan biçimiydi.

I. Dünya Savaşı ve II. Dünya Savaşı arasında sıkça bahsedilen kelimelerden birisi de ‘konstrüksiyon’ sözcüğüdür. 1920’li yıllarda Rusya’da ortaya çıkan Konstrüktivizm sanat akımı modernlik ve ilerlemenin sanatçılar tarafından nasıl algılandığını ve nasıl yorumlandığını ortaya koymuştur. Viladimir Tatlin’in ‘3. Enternasyonal Anıtı’ yapmasıyla Konstrüktivizm akımının ortaya çıkmasını sağlamıştır (Resim 21).

Konstrüksiyonu Modern ideal biçim olarak görmüşler ve endüstriyel malzemeler kullanarak heykel ve resim yapmışlardır.

Resim 24: Vladimir Tatlin, 3. Enternasyonal Anıtı, 1919-1921, ahşap maket

Eugen Brach, Fernand Leger, Otto Dix, Laurence Stephen Lowry ve Charles Sheeler gibi sanatçılar da eserlerinde Endüstri ve Atık konusunu işlemişlerdir.

3.1.b.1.Eugen Brach (1842-1921)

Eugen Bracht'in demir ve çelik fabrikası olan büyük bir yapıyı resmettiğini görüyoruz. Bu yapı tamamen koyu tonlarla kaplanmış ve gökyüzüne yoğun bir duman yaymaktadır.(Resim 22)

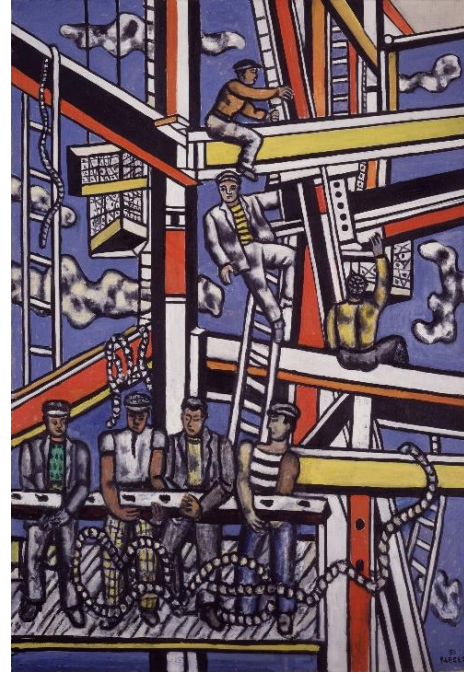
Resim 25: Eugen Brach "*Demir ve çelik Fabrikası*", Dortmund, 1907. TüYB. 137 x 136 cm.

3.1.b.2.Fernand Leger (1881-1955)

Fernand Léger 4 şubat 1881’de Fransa’nın kuzeyinde Normandiya bölgesinin küçük bir kasabası olan Argenta’da doğdu. Léger, kübizm akımından büyük ölçüde etkilenmiştir. Bu dönemde Cezanne’ın her sanatçıda olduğu gibi Léger üzerinde de büyük etkisi olmuştur. Cezanne’ın başvurduğu silindir ve konilerden bir sanat eseri yaratmaya çalışmış, bunu makineleşmiş dünyanın sembolü gibi kullanmıştır.

Resim 26: “Machine Element”, 1924

Resim 27: “İnşaat İşçileri” , 1950, TÜYB, 161.3 x 114 cm Solomon R. Guggenheim Müzesi.

3.1.b.3.Otto Dix (1881-1969)

Weimar Cumhuriyeti’ndeki sosyal hayat hakkında yaptığı sert ve acımasız betimlemelerle tanınan Dix, George Grosz ile birlikte Yeni Nesnellik akımının öncülerinden biridir. Birinci dünya savaşına katılan Otto Dix, cephede gördüklerinden çok etkilenerek savaşı eleştiren birçok resim yapmıştır. “Gaz Saldırı Altındaki hücum kitaları” resminde de gaz maskeli askerler görülmektedir. Zehirli gazların ve kimyasalların savaşlarda insanlar üzerinde kullanılması, teknolojinin savaşlarda kullanıldığı zaman doğaya ve insanlara karşı kalıcı zarar verebileceği etkisini, bu resimden çıkartabiliriz(Resim 25).

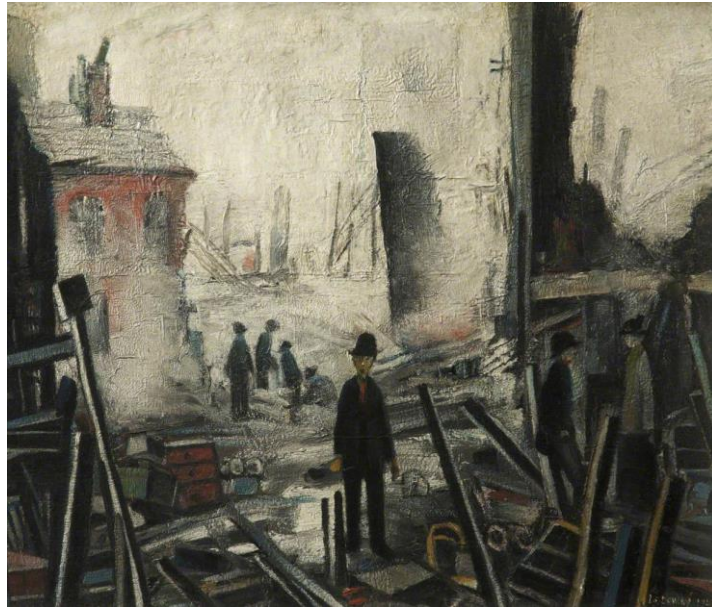
Resim 28: “Gaz saldırı altındaki hücum kitaları”, 1924, Metal Gravür, 34.8 x 47.3 cm. Modern Sanat Müzesi. New York

3.1.b.4. Laurence Stephen Lowry (1887-1976)

1887 İngiltere doğumlu olan ressamın “Endüstriyel Manzara” isimli resminde dönemin endüstriyel yapılarından oluşan ve bu yapılardan çıkan dumanın oluşturduğu bir manzara resmidir. Endüstrileşmenin şehirler üzerindeki etkisini ve dönemin endüstriyel yapılarını eserde görebiliriz. Eser de eser yatay olup dikey elemanlardan oluşan bir kompozisyon kurulmuştur. Yakında ve uzakta belli belirsiz olan çok sayıda aktif durumda fabrikalar ve sanayi yapıları görülmektedir. Bu yapılardan çıkan duman ve sis gökyüzünü tamamen kaplamıştır. Renk açısından genellikle yapılar koyu tonlarda diğer kısımlar ise açık renktedir. Eserde karamsar bir atmosfer hâkimdir.

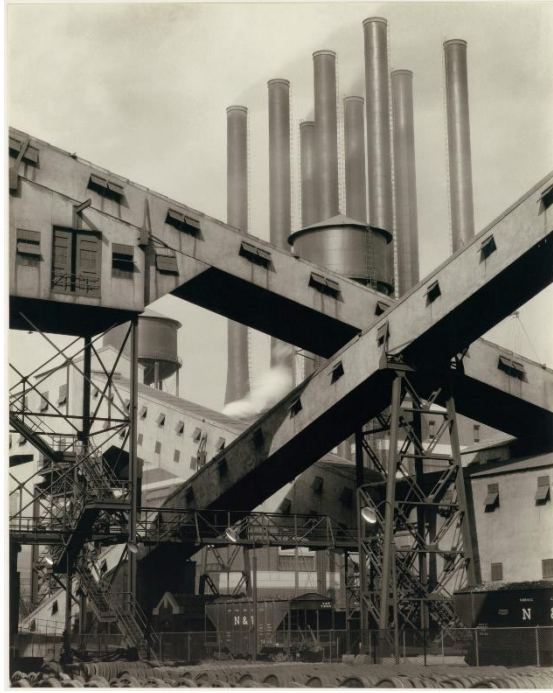
Resim 29: L.S. Lowry "Nehir Manzarası (Industrial Landscape)" 1935, DACS 2013

Resim 30: L.S. Lowry "Blitzed Site", TÜYB, 23.5 x 33.4 cm, The L. S. Lowry Koleksiyonu

3.1.b.5. Charles Sheeler (1893-1965)

Charles Sheeler 1893 yılında ABD doğumlu ressam ve fotoğrafçıdır. Endüstri ürünleri sanat okulunda endüstriyel resim eğitimi almıştır. Eserleri dönemin Amerikan endüstrisini yansıtır. 1927 yılında Ford otomobil şirketinin tanıtım kampanyasında bulunmuştur. Ford fabrikasının fotoğraflarını çekmiştir (Resim 28). Eserlerinde çektiği fotoğraflardan da faydalanmış yalın bir resim anlayışı vardır (Resim 29).

Resim 31: Charles Sheeler, “*Çapraz Taşıma Bantları*”,
Gümüş Jelatin Baskı Fotoğraf, 23.5 x 18.8 cm, 1927,
Metropolitan Müzesi

Resim 32: Charles Sheeler, “*Fugue*”, Gasonlu Masonit Üzerinde Tempere
ve Grafit, 35.56 x 43.18 cm, 1940. Sandra B. and William H. Lane Galerisi

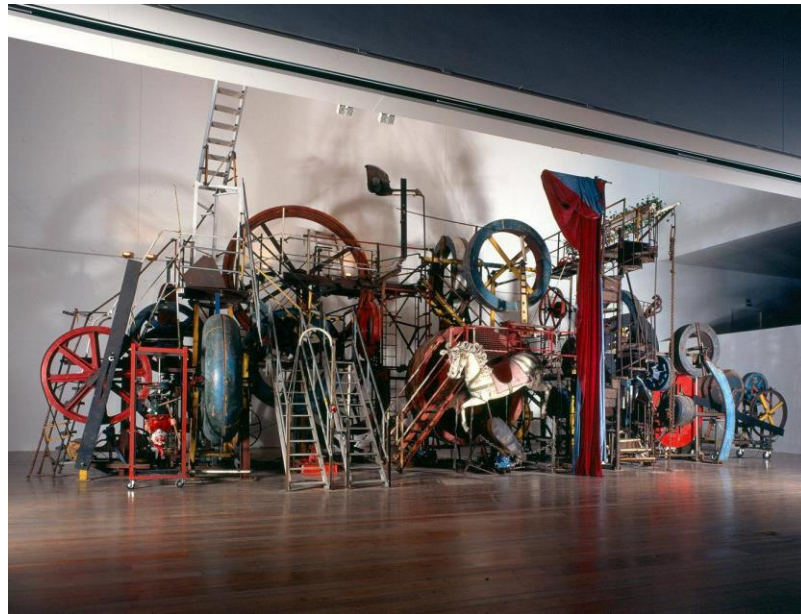
3.1.c. Çağdaş Sanatta Atık İmgesi

İçinde yaşadığımız dönemde ise 1960 yılı öncesinden tamamen farklı bir sanat anlayışı içerisinde eserler üretilmektedir. Endüstri ürünleri ile üretilmiş nesnelere oluşan düzenlemeler, çöpler, video kayıtları gibi tekniksel ve düşünsel yeni yorumlama biçimleri ortaya çıkmıştır.

3.1.c.1. Jean Tinguely

Jean Tinguely İsviçreli ressam, deneysel sanatçı ve heykeltıraştır. Kinetik sanata ve Dada ekolüne ait çalışmalar yapmıştır.

Tinguely, çoğunlukla hurda metal olarak adlandırılan, atık nesnelere oluşan heykeller yapmıştır. Bu atık nesnelere bir araya getirilerek mekanize edilmiş ve kinetik sanat eserleri üretmiştir. Sanayi devriminde yaşanan gelişmeler ve modern teknoloji işlediği konular arasındadır.

Resim 33: Jean Tinguely, “Büyük Meta Maxi-Maxi Ütopya. Méta-Harmonie”, 1987, Tinguely Müzesi. Basel.

Resim 34: Jean Tinguely -Niki De Saint Phalle, “*The cyclop – kafa*”, 1970,Tinguely Müzesi, Basel.

3.1.c.2.Gustav Metzger (1926-2017)

1926 Almanya doğumlu Britanyalı Sanatçı ve politik aktivist olan Gustav Metzger konseptli ve dekoratif sanat yönü içeren eserleri ile bilinir. Eserlerinde ve performanslarında, doğaya ve ekolojik dengeye verilen tahribatı eleştirel bir dille ifade eder. Eserlerinde doğaya geri dönüşü olmayan zararlar verdiğimiz mesajını verir. Doğayı korumak adına anti nükleer eylemler düzenlemiştir.

Resim 35: Gustav Metzger “İsimsiz(Untitled)” (Auto-Destructive Art), Naylon Üzerine Asit, 1961.

Resim 36: “Doğayı Hatırla (Remembering Nature)”, 2015. Fotoğraf: Tristan Fewings/Getty Images for Serpentine Gallery

3.1.c.3.Tony Cragg(1949-)

Tony Cragg 1970’li yıllarda atık malzemeleri heykellerinde ve enstelasyonlarında sıkça kullanmıştır. Yerde veya duvarda gerçekleştirdiği düzenlemeler ve endüstriyel malzemeler kullandığı heykelleri ile tanınmıştır.

Cragg, sürekli işlevsel nesnelerin artması ile tüketim ve üretim ilişkisine dikkat çekmiştir. Tüketim nesnelere ve atıklardan enstelasyonlar oluşturmuştur. Çevremizi işlevsel nesnelere donatılmasını eleştirel bir yaklaşımla ele almıştır.

“Nesneler: Teknoloji insana yalnızca birkaç nesne, araç vb. üretmeye izin vermişken, uzak geçmişteki birtakım çağları romantize etmekle ilgilenmiyorum / Ama, bugüne kıyasla da daha basit koşulları üstlenerek, onların üretmiş oldukları nesnelere imalat süreçlerine, işlevlerine hatta metafizik değerlerine daha derin bir anlayışla bakıyorum / En başarılı üretim sistemleri haline gelen sosyal düzenlemeler / Nesnelere üretilme hızı giderek artıyor, tüketim üretimi tamamlıyor / Tüketiyoruz, çevremizi giderek daha çok ve da çok nesneyle kirletiyoruz / Uzmanlaştığımız için üretim süreçlerini anlama olanağımız yok oluyor, tüketimde değil üretimde uzmanlaşmalı.

Malzemeler: Belli malzemeler, örneğin taş, bronz, demir vb. kullanımı, teknolojik gelişmenin işaretleri sayılmıştır / Malzeme kullanımımız en karmaşık doğaya sahip radyoaktif elementlere ve biyokimyasal maddelere kadar uzanmaktadır / En kullanılabilir olanlar, kimyasal olarak sabit polimerlerdir yani plastik / İnsanın toprak, su, ahşap, taş ve belli başlı metallerle olan uzun ilişkisi nedeniyle bunlar, çok zengin duygusal ve imgesel tepkilere yol açarlar / Fakat bunlar, giderek artan bir şekilde sentetik ve endüstriyel biçimlerde sunulmaya başladığında, bu malzemelerle ilişkili deneyimler de değişime uğrar / Bütün bu yeni malzemeler arasında yaşamak, bilinçli bir şekilde düşündüğümüzde ve yahut bilinçaltı bir düzeyde ne anlama gelmektedir? Birçok malzeme / nesne işlevi ya da kimyasal olarak sabit olmaması nedeniyle koruyucu bir kabuğa gereksinim duymaktadır / Malzemelere/ nesnelere bir renk vermek genellikle mümkün ve arzu edilen bir durumdur.” (Antmen, 2014:292)

Resim 37: “Hasat (*Harvest*)”, Mix media, 150x105x80, 1981

Resim 38: “*Spectrum*”,Plastik, 1985

3.1.c.4.Ikeda Manabu(1973)

1973'te Japonya da doğan Ikeda Manabu'nun eserleri büyük yapılar ve enkaz yığınlarından oluşur. Eserleri ayrıntılarla doludur. Çağdaş yaşam içerisindeki bütün yapılar iç içe geçmiştir. Manabu'nun eserleri çağdaş toplumun gösterişini ve aşırılığını yansıtır. Eserlerindeki aşırı ayrıntı kent yaşamının kalabalık olmasını ve karmaşasını anlatır, adeta doğanın yerini tamamen insan eliyle yapılan yapılar ve nesnelerin yer aldığı günümüz yaşamına dikkat çeker. Manabu Hokusai'nin dalgasından esinlenerek, günümüze atık nesnelere ve yapılardan oluşan bir dalga olarak uyarlamıştır(Resim 40).

Resim 39: Ikeda Manabu, "Belirti (*Foretoken*)", 190×340cm, 2008, Courtesy Mizuma Sanat Galerisi.

3.1.c.5.Dario Tironi (1980) / Koji Yoshida

Dario Tironi ve Koji Yoshida'nın atık eşyalardan yaptıkları renkli heykellerle, maddi nesnelerin hayatımızı zamanla devralacağını anlatmak istemişlerdir. Eserlerinde ne kadar çok tüketmeye devam edersek o kadar yapay bir dünyanın parçası haline geldiğimizi ve daha fazla yapay dünyanın daha çok atık olduğu bir çevre haline geldiğini vurgularlar. İnsanların kendilerini sorgulayarak, insanlığın teknoloji ve yeni araçlar için doyumsuz olduğu sürece dünyanın ne kadar kirleneceğini ifade ederler.

"Tüketimciliğin kalıntıları"nda, insan biçimi yalnızca bir parçanın parçası olarak, dönüşümün kaotik ve öngörülemez bir kitlesinin parçası olarak kalır. Parça, verilen herhangi bir fiziksel elementi yere bağlayan, sürekli büyüyen ve her canlıya varlık kazandıran eşsiz bir madde formunu önermiş gibi görünür. Sadece petrolün rafine edilmesinden kaynaklanan ve sonuçta bozulan biyolojik maddenin dönüşümünden

kaynaklanan plastik nesnelere aklı gelir. Kapitalizm-tüketimcilik kombinasyonu, insanların çaresizce bağlı olduğu neredeyse dini inanç haline geldiğinde, bu heykeller, çağdaş putlara, bu dindarlığın gerçek ve otantik kalıntılarına değil, bu da nesnelere statü sembolleri haline gelmesine ve saygı konusu olmasına yol açar(Resim 37).

Resim 40: Dario Troni, “Tüketimciliğin Kalıntıları”,
90x190x100cm - 110x200x90cm, 2017

Resim 41: Dario Troni & Koji Yoshida “Tüketimciliğin Kalıntıları”, 2011

3.1.c.6.Alejandro Duran

1974'te Mexico City'de dünyaya gelen Alejandro Durán, New York'ta yerleşimli multimedya sanatçısıdır. Fotoğraf, enstalasyon ve video yoluyla yaptığı çalışma, insan ve doğanın kesişen yönlerini incelerken, özellikle tüketim kültürünün doğal dünyadaki yaygın etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Tüketim ürünleri ve çevreye zarar veren atıklar ile eserlerini oluşturur. Çevreye bıraktığımız plastik, metal gibi atıkların doğaya verdiği zarar ile ilgili farkındalık yaratmayı amaçlamıştır. Eserleri genellikle tek renkli ya da birkaç renkten oluşan aynı yapıda malzemeler ve atıklardan oluşur. Çalışmalarında mekân olarak doğal alanları kullanır.

Resim 42: Alejandro Duran, “Damla (*Washed Up Serisi*)”, 2011

Resim 43: Alejandro Duran, “Yosun (Washed Up Serisi)”, 2013

Resim 44: Alejandro Duran, “Gün Batımı (Washed Up Serisi)”, 2013

3.1.c.7.Borlado

Borlado, büyük boyutlarda yüzeylere malzemelerle çeşitli hayvan tasarımlarını şehirlerin farklı yerlerindeki yapıların duvarlarına uygulayarak eserlerini üretiyor. Eserlerinde kullandıkları malzemelerin büyük çoğunluğu metal parçalardan oluşuyor yanık çöp kutuları, Hasar görmüş tamponlar, lastikler ve cihazlar bunlardan birkaçıdır. Doğaya bırakılan atıkların sonucunda hayvanlara verilen zararları yani ekolojik sisteme insanın verdiği hasarı dikkat çekmeyi amaçlıyor. Aşırı kentleşme tüketim

doğada yaşayan canlıların hayatlarını sürdürebilmelerini zorlaştırıyor ve giderek azalmalarına sebep oluyor. Mekanik görünüme sahip bu hayvan figürleri doğa ve teknoloji ilişkisine ve çevre kirliliğine dikkat çekmeyi amaçlamıştır.

Resim 45: Borlado II, Hayvan (Animal), Sokak Sanatı

Resim 46: Borlado II, Hayvan (Animal), Sokak Sanatı

3.1.c.8. Josef Koudelka(1938)

1938’de Çek Cumhuriyeti doğumlu fotoğraf sanatçısıdır. Panoramik fotoğraf çekmeye 1986 yılında başlamıştır. Modern insanlığın peyzajlar üzerindeki etkisini göstermek amacıyla “Endüstriyel Manzaralar” adlı panoramik eserlerden oluşan fotoğraflar çekmiştir. Bu görüntüler fabrikalar, taş ocakları, madenler ve terk edilmiş bölgelerden oluşur. Endüstri devrimi ile başlayan görsel dönüşümü gözler önüne serer.

Resim 47: Josef Koudelka, Terk Edilmiş Petrol Sahası, Bakü, Azerbaycan. 1999. © Josef Koudelka, Magnum Photos

Resim 48: Josef Koudelka Dunkerque, “Kuzey Calais”, (Usinor) Sollac, France. 1987. © Josef Koudelka, Magnum Photos.

3.1.c.9. Tim Noble(1966) ve Sue Webster(1967)

Tim Noble ve Sue Webster, atıkların ışık ile yüzeyde oluşturdukları yansımalarından yararlanarak eserlerini üretmektedirler. İz düşüm ile gölgeyi kullanarak yüzeylerde portre ve insan figürlerinden eserler oluşturmuşlardır.

Resim 49:Tim Noble ve Sue Webster, “Kirlili Beyaz Çöp (*Dirty White Trash*)”, 1998

Resim 50:Tim Noble ve Sue Webster, “Gerçek hayat saçmalaktır (*Real Life Is Rubbish*)”, 2002

4. BÖLÜM: KİŞİSEL ÇALIŞMALAR

1.1. Çalışmaları Oluşturan İçsel Süreç

Tez konum ile ilgili çalışmalarda, teknolojik atık konusunu sanatsal bir bakış açısıyla uygulamaya çalışılmıştır. Yaptığım araştırmalar sonucunda konu ile edindiğim görsel ve yazılı metinlerin bir araya gelerek, uyandırdığı duygu ve düşünceler ile tasarımlar oluşturulmuştur. Teknolojik atık, birey ve çevre ilişkileri bağlamında kompozisyonlardan oluşan çalışmalar, teknolojik atıklar ile beraber büyük üretim fabrikaları ve birey, çalışmalarımın temel unsurlarını oluşturmuştur.

Teknolojinin insan ile ilişkisi bilişsel devrim ile başlaması ve günümüze kadar gelinen süre içerisinde farklı tanımlara ve kalıplara girdiği görülmüştür. Teknolojiye bağımlı olan bireyin ve teknoloji ürünü olan atık ilişkisi göz önünde bulundurularak bu iki kavram üzerimden çalışmalar oluşturulmuştur.

Endüstrileşme ve nüfus artışı beraberinde çeşitli sorunlar getirmiştir. Tüketim ihtiyacı paralel olarak üretimin de artmasına sebep olmuştur. Günümüzde Gelişen teknoloji ile birlikte insanların kullandıkları eşya ve elektronik alet çeşitliliği artmıştır. Gelişen yeni teknolojik ürünler ve yenilenen eşyaların, kullanılmayan ürünleri atık durumuna düşürülmesine sebep olmuştur. Bu durumun yanı sıra talebi karşılamak adına yeni üretim tesislerinin kurulması ve bu tesislerde üretim aşamasında gerçekleşen kimyasal reaksiyonlar çevreye zararlı gaz ve atıklar yaymaya başlaması tüm dünya genelinde küresel bir sorun haline almıştır. Günümüzde kentlerin giderek büyümesi ve kent nüfuslarının giderek artmasına paralel olarak teknolojik atıklarda giderek artmaktadır. Hızla teknolojik ürünlerinin yenilerini ortaya çıkması ve eski ürünlerin yerine yenilerinin geçmesi de bu atıkların büyük bir kısmını oluşturur.

Teknolojik gelişmeler 19. yüzyıl itibariyle hız kazanmaya başlaması toplum tarafından olumlu karşılanmış ve hızla benimsenmiştir. İnsan yaşamını kolaylaştıracak ürünlerin üretilmesi bu durumun en önemli sebebi olmuştur. İlk olarak 19. yüzyılda Empresyonist (izlenimci) sanatçılar tarafında resimlerde yer edinmeye başlamıştır.

Daha sonra Fütürist sanatçılar bu gelişmelere hem şiirlerinde hem de resimlerinde övgüler yağdırmışlardır. I. ve II. Dünya savaşın yaşanması ve yaşanan teknolojik gelişmelerin bu savaşlarda kullanılması çevre ve toplum üzerinde büyük yıkımlara yol açmıştır. Bu durum sanatçıların teknolojik gelişmelere bakış açısını değiştirmiş ve Dadaizm sanat akımı savaşa ve modern yaşama karşı eleştirel bir bakış açısı benimsenmeye başlanmıştır.

Atıkların hızla artması sanatta atıkların sanat nesnesi olarak kullanılmaya başlamasına neden olmuştur. Sanatçılar işlevini yitiren nesnelere sanat objesi haline getirmişlerdir.

İçinde bulunduğumuz çağda insanın teknoloji karşısında aciz durumda kalması ve teknolojiye bağımlı hale gelmesi durumu insanı doğasından koparmış ve tamamen yaşam tarzını değiştirmiştir. İnsanın bu değişimini gösterebilmek için teknolojik atık üzerinden bu psikolojik ve çevresel değişimin ifade edilmesi amaçlanmıştır. Tez çalışması kapsamında tüm bu geçen süreç içerisinde teknoloji ve atıklarının birey ve çevre üzerindeki etkileri incelenmiş, insan yaşamını ve sanatçıların bakış açılarına ve eserlerine ne gibi etkileri olduğu örnekler ile belirtilmiştir.

Bu yapay dünyayı oluşturan insanın kendisidir ve bu doğadan ve doğallıktan uzak olan yere kendini hapseden de odur. İnsanın çevresini tamamen değiştiren ve yeniden şekillendiren bu üretim tesisleri ve ürünleri bireyleri ve toplumları tamamını kendilerine hizmet etmek amacıyla mahkûm kıldırılmıştır. Hızla çevremizin mekanikleşmesi ve betonlaşması, seri üretim nesnelere ile birebir ilişkilidir. Birey üzerindeki etkisi ve hasarı fiziksel olmakla birlikte psikolojik etkileri de vardır. Bu etkilerden en önemlisi bireyin yalnızlaşması ve bireyin toplumdaki yerini ve önemini sorgulamasıdır.

Çalışmalarda metal, ağaç, serigrafî, dijital ve transfer baskı teknikleri uygulanmıştır. Ağaç baskı tekniği uygulamalarında doğal bir malzeme olan ahşap ile metal, pas, duman etkileri verilmesi amaçlanarak zıtlık oluşturulmaya çalışılmıştır. Yani doğal bir malzeme ile yapay bir mekân resmedilmesi amaçlanmıştır. Çevremizin doğaldan yapaya dönüşme aşaması yapılan her çalışmada kendini gösterir. Kompozisyonlarda bulunan metal yapılar, pas ve atık etkileri, metal baskılarda aquatinta tekniği ile en iyi sonucun alındığı görülmüştür.

1.2. Kompozisyon

Konu ile ilgili oluşturulan çalışmalarda dikey ve yatay olarak kurgulanmış kompozisyonlar uygulanmıştır. Genellikle yatay ve dikeylerden oluşan yapılar bulunur. Çalışmalarda yüzeyin neredeyse tamamında, belirli geometrik şekiller ve düzen ilişkisi içerisinde paslı mekanik ve metal yapılar, yoğun sis ve dumandan oluşmuştur. Neredeyse her şey insan eli ile yapılmış yapay bir çevre vardır. Kullanılan siluet ve figürler ise kompozisyonun en koyu renklerini oluşturur. Bu durum çalışmalarda melankolik ve karamsar bir atmosfer oluşmasına katkıda bulunur.

Çalışmalarda genellikle mekân olarak endüstriyel fabrikalar seçilmiştir. Çalışmada endüstriyel mekânların seçilmesinin sebebi, teknolojik atıkların %90'ının işlem aşamasında oluşması ve çok miktarda duman, zararlı kimyasal gazların havaya yani atmosfere karışarak doğaya zarar vermesinden dolayı kompozisyonun önemli bir bölümünü oluşturur.

Çalışmalarda çevre ve birey ilişkisi teknolojinin ve aşırı nüfus artışından kaynaklı aile gibi küçük ölçekli toplulukların ortadan kalkması ve bireyin yalnızlığı ifade edilmeye çalışılmıştır. Teknolojik gelişmeler ile bireyin doğadan kendini soyutlayarak, temel ihtiyaçlarını karşılamak adına endüstriyel toplumun köleleri haline gelip koşullara ve emirlere bağlı sınırlı zaman ve şartlarla yaşamını sürdürmesi açısından eleştirel bir bakış açısı ile ifade edilmiştir. Çünkü insan evrimsel sürecindeki değişimlerini ve yaşam koşulları doğadan soyutlanması ile birlikte tamamen değişmiş ve bu durum daha önceki koşulları ile tamamen zıt düşmüştür. Yani günümüzde insanın bütün çevresi yapaydır bu durumda insan benliğini kaybetmiştir ve bu çevreye tamamen yabancıdır. Çalışmalarda mekân, figüre hâkimdir.

1.3. Biçim

Çalışmaları biçimsel olarak ele aldığımızda mekân ve figür ilişkisi bakımında büyük-küçük ilişkisi vardır. Figürler adeta mekân içerisinde ezilmişlik hissi uyandırması

amacıyla devasa mekânlar içerisine yerleştirilmiştir. Biçimler genellikle dikey ve yatay düzenlemelerden oluşur. Çalışmaları oluşturan elemanlar geometrik bir düzlem içerisinde boşluk ve doluluk ilişkisi içerisinde biçimlendirilmiştir. Arka planda görülen mekân içerisindeki yapılar uzaklaştıkça biçimleri belirsizleşmiştir. Bu durum kullanılan renkler ile de desteklenmiştir. Ağaç baskı da kullanılan yapılar farklı oyma şekilleri ile desteklenmiştir.

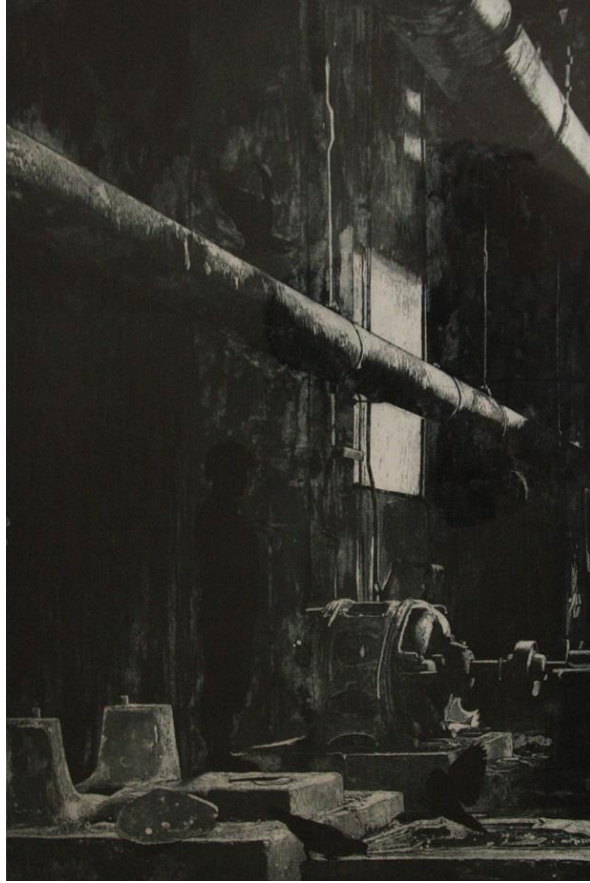
1.4. Renk

Çalışmalarda genellikle karamsarlığı ve umutsuzluğu ifade etmek adına, koyu renklerden oluşan bir atmosfer hâkimdir. Vurgulanmak istenen öğeler çalışmalarda en koyu renk ile belirtilmiştir. Çalışmalarda mekânın derinliğini belirlemek adına renksel perspektif uygulanmıştır. Yüzeydeki espası sağlamak için sıcak ve soğuk renklerden zıtlıklar oluşturularak, anlatılmak istenen kısma vurgu yapılmıştır. Monokrom yapılan çalışmalarda ise tek rengin açıklık ve koyuluk ilişkisi içerisinde uygulanmıştır. En açık renkten başlanarak en koyu renk arasındaki geçişler kompozisyonların genel atmosferine göre değişiklikler göstermektedir. Arka plandaki elemanlar ön plandakilere göre daha yumuşak hatlar kullanılması amacıyla ton geçişleri birbirine yakın seçilmiştir.

Resim 51: Semih Çınar, “Fabrika ve Gölge”, Ağaç Baskı, 52x82 cm, 2015

“Fabrika ve Gölge” isimli çalışma ağaç baskı tekniği ile uygulanmış dikey bir kompozisyonudur. Çalışmam yatay ve dikey elemanlardan oluşmuş bir kompozisyon hâkimdir. Teknolojik atıkları vurgulamak amacıyla neredeyse tamamında paslanmış metal ve duman bulunur. Bu karmaşanın içinde çalışmanın sol kısmında bulunan mavi renk düzenli ve huzur vericidir karmaşa ile tamamen zıttır. Bireyin doğadan tamamen kopuşunu çevresinin tamamen metal, duman, elektronik atıkların yer aldığı bir yere dönüşmesine karşı bir eleştiridir. Resimdeki siluet bireyin doğadan kopuşunu belirtmek amacıyla ve figüre vurguyu arttırmak amacıyla düz mavi tonlardan oluşan açık renkli bir yüzey üzerine koyu bir renk olarak uygulanmıştır. Çalışmadaki karmaşa içerisinde figür açısından bakıldığında sıkışmışlık hissi uyandırır.(Resim 41)

Resim 52: Semih Çınar, “Fabrika ve Gölge II”, Metal Gravür, 64x42, 2016

Fabrika ve Gölge II isimli çalışma metal gravür tekniği ile uygulanmıştır. Çalışmada genellikle aquatinta tekniği kullanılmıştır. Bunun sebebi aquatinta tekniğinin metal, pas ve kir etkilerinde daha iyi sonuç verdiği görülmüştür. Çalışmanın genelinde koyu tonlar hâkimdir. Bu durum mekân içerisinde bulunan figürün çaresizliğini ve acizliğini vurgulamak için karamsar bir atmosfer oluşturulmaya çalışılmıştır. Tamamen metal ve paslanmış bir mekân içerisinde asker kıyafetleri içerisinde bir figür bulunur. Savaşta kullanılan kimyasal ve teknolojik aletlere karşı eleştirel bir bakış açısı ile ifade edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın çeşitli yerlerinde barışı simgeleyen güvercinler bulunur fakat mekân hem figürü hem kuşları yutmuş gibidir(Resim 47)

Resim 53: Semih Çınar, “Fabrika I” Ağaç Baskı, 70X100 cm, 2016

“Fabrika I” isimli çalışma ağaç baskı tekniği uygulanmış dikey bir çalışmadır. Çalışmada Endüstriyel yapılar arka arkaya getirilerek, kompozisyonda sıkışmışlık hissi uyandırması amaçlanmıştır. Çalışmada görünen işçi figürü ise bu yığına oranla çok küçük bir alanı kaplaması, figürün bu yığınların altında ezilmişlik hissi uyandırır. Figürü vurgulamak amacıyla figürün yerleştirildiği çalışmanın genelini oluşturan soğuk renklere zıt olarak sıcak bir renk kullanılmıştır. Çalışmada koyu renkler hâkimdir ve figürü vurgulamak amacıyla arka bölümde turuncu ve sarı tonlarından oluşan bir yüzey yer alır. Ona dayatılan günün belirli bir süresi orada verilen bütün emirleri yerine getirmektir. Yaşamını sürdürmesi için bu mekâna ve bu yapıların içerisinde çalışmaya mahkûmdur. (Resim 48)

Resim 54: Semih Çınar, “Fabrika 4” Ağaç Baskı, 80x114, 2016

“Fabrika 4” isimli çalışma ağaç baskı tekniği uygulanmış dikey bir çalışmadır. Kompozisyonun tamamına mekanik bir atmosfer hâkimdir ve düzensiz bir şekilde etrafa dağılmış metal atıklar bulunur. Çalışmada vurgulanmak istenen silüet halinde üç figür bulunur bu figürler çalışmanın en koyu kısımlarını kaplar. Asılı duran figür adeta bir endüstri ürünü niteliği taşır. Günümüz bireyinin teknoloji karşısında acizliğini ve teslimiyetini simgeler. Çalışmanın atmosferinde mor ve gri renklerden oluşur.(Resim 49)

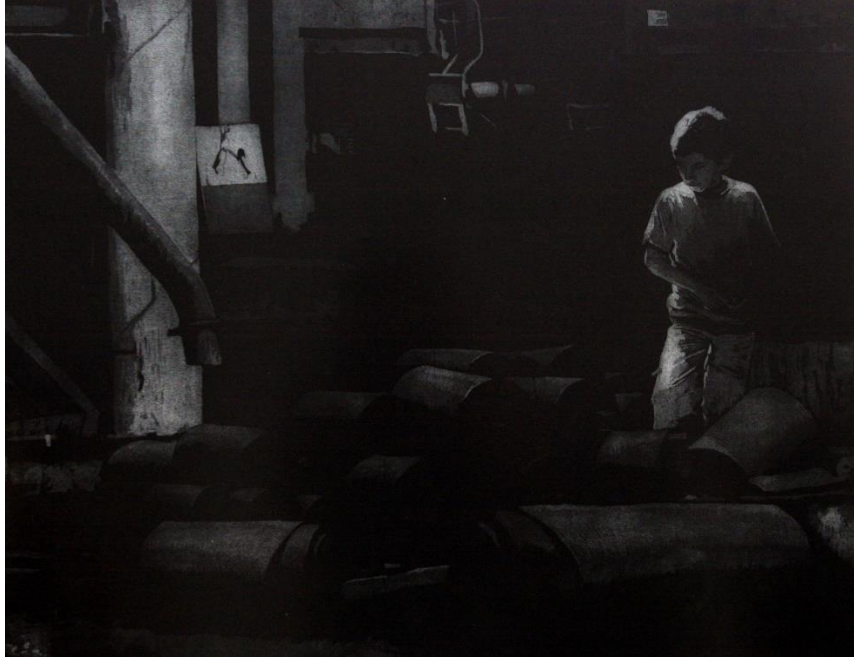
Resim 55: Semih Çınar, “Fabrika Ve Gölge VIII”, Ağaç Baskı, 56x80 cm, 2017

“Fabrika ve Gölge VIII” isimli çalışma ağaç baskı tekniği uygulanmış yatay bir çalışmadır. Çalışmada arka planda pastel tonlar hâkimdir. Ön kısımda ise mavi tonların hâkim olduğu yapı ve variller bulunmaktadır. Variller kimyasal zararlı atıkları simgeler. Çalışmada önde kısımda bulunan zararlı atıklar mavi tonlar ile belirtilmiştir. Varillere vurguyu arttırmak amacıyla arka plana zıt renkler kullanılmıştır. (Resim 50)

Resim 56: Semih Çınar, “Atık No.1” Ağaç Baskı, 82x56, 2017

“Atık No.1” isimli çalışma ağaç baskı tekniği ile uygulanmıştır. Dikey bir kompozisyondan oluşur. Çalışmada nükleer atıkların ve çeşitli gazların atmosfer ve çevre kirliliğini vurgulamak amaçlanmıştır. Çalışmada büyük bir mekân içerisinde iki figür görülmektedir figürlerin gaz maskesi kullanması havanın nefes alınamayacak bir durumda olduğunu belirtir. Figürleri vurgulamak amacıyla çalışmada yer alan en koyu renk seçilmiştir. Mekânın büyüklüğünü ve derinliğini vurgulamak amacıyla figürlerin arka planında pastel tonlar uygulanmıştır. (Resim 51)

Resim 57: Semih Çınar, “Fabrika VII”, Metal Gravür, 49,5x64 cm, 2017

“Fabrika VII” adlı çalışma metal gravür tekniği ile uygulanmış baskı çalışmasıdır. Çalışmada Endüstriyel Atıkları en iyi şekilde yansıtmak adına çoğunlukla aquatinta tekniği uygulanmıştır. Çalışmada metal yığınları içerisinde bir figür görülür. Günümüzde de büyük bir sorun haline gelen çocukların işçi olarak çalıştırılmasına karşı eleştirel bir bakış açısı ile yaklaşmıştır. Figür adeta metal yığınlar içerisinde sıkışmıştır ve umutsuzca bir çıkış yolu aramaktadır. Bu durum aynı zamanda insanın günümüz yaşantısını da simgeler. Yüzeyin genelinde karamsarlığı arttırmak için koyu tonlar uygulanmıştır. Açıklık koyuluk ilişkisi kullanılarak siyah bir zemin üzerine beyaz ışık hareketleri ile figür vurgulanmıştır. Figürün çaresizliği ve içinde bulunduğu teslimiyeti ifade etmek adına figürün bir kısmı adeta atmosferin içinde kaybolmaktadır. (Resim 52)

Resim 58: Semih Çınar “*Fabrika VII*”, Metal Gravür (aquatinta), 36x39.1 cm, 2017

“Fabrika VII” adlı çalışma metal gravür tekniği ile uygulanmış baskı çalışmasıdır. Kompozisyonda günümüz fabrikalarda bulunan endüstriyel yapıların ve makinelerin yer aldığı bir mekân uygulanmıştır. Mekânın sağ kısmında işleyen makinelere dönük bir figür görülür. Figür adeta bütün yapı ile bir bütün gibidir sadece dış hatlarından seçilebilir. Adeta mekânın ve aletlerin bir parçası gibidir. (Resim 53)

Resim 59: Semih Çınar “Fabrika III”, Serigrafî, 48x68 cm, 2016

“Fabrika III” isimli çalışmada serigrafî baskı tekniği uygulanmış yatay bir çalışmadır. Mavi, beyaz ve siyah renklerden oluşmuştur. Çalışmada endüstriyel bir mekân ve işçi silüeti görülmektedir. Endüstriyel bir mekâna yerleştirilen figürler mekânın bir bütünü gibi görünmesi amaçlanmıştır. Etrafa dağılmış makine parçaları kir ve atıklar görülür. Sağ alt köşede ölümü simgeleyen bir karga görülür. İşçilerin sürekli ölüm ve hastalık riski altında çalışmasını vurgulamak amacıyla yerleştirilmiştir. (Resim 54)

Resim 60: Semih Çınar, “İsimsiz” , tuval Üzerine Karışık Teknik, 90x81, 2015

“İsimsiz” adlı çalışma diğer çalışmalardan farklı olarak tuval üzerine karışık teknik uygulanarak yapılmıştır. Baskı dışındaki tekniklerin tuval üzerinde ya da karışık teknik ile nasıl durulacağına önem verilmiştir. Çalışmanın yüzeyine doğal malzemeler yapıştırılmıştır. Çalışmanın alt kısmında ise işler vaziyette Endüstriyel Bir makine görülmektedir. Açık renkte olan kısımlar doğayı simgeler Alt kısımda ise doğayı tehdit eden endüstriyel faaliyetleri simgeler. Doğanın endüstrileşme ürünü olan zararlı atıklar ile hızla yok edildiğini vurgulamak amaçlanmıştır. (Resim 55)

Resim 61: Semih Çınar “Atık no:2”, Dijital Baskı, 56x82 cm, 2017

“Atık no:2” isimli çalışma dijital baskı çalışmasıdır. Baskı içerisinde atıkların ve pas etkisinin detaylarının tamamen gösterilmesi amacıyla dijital baskı düşünülmüştür. Dikey kompozisyondan oluşmuştur. Endüstriyel bir yapı ve bu yapının önünde dağınık halde bulunan irili ufaklı atıklar görülmektedir. Biriken atıklardan dolayı zemin tamamen zararlı maddelerle kaplanmıştır. Çalışmanın atmosferinde koyu tonlar hâkimdir. Bu durum çalışmada karamsarlığı artırır. Mavi ve turuncu renkler ile zıtlık oluşturulmuştur. Zemine uzanan turuncu metal kütle çalışmayı adeta ortadan ikiye bölmüş şekilde tehdit eder. (Resim 56)

Resim 62: Semih Çınar, “Atık No:3” Dijital Baskı,50X70, 2017

“Atık No:3” adlı çalışmam dijital baskı çalışmasıdır. Yatay kompozisyondan oluşmuştur. Çalışma yüzeyinde vurgulanmak istenen yerler zıt renkler ile belirtilmiştir. Çalışma da bir yapının önünde duran metal ve plastik yapılardan oluşmuş bir figür görülür. Bu figür günümüz insanını psikolojik durumunu temsil eder. Figürün bütün uvuzları adeta mekânla bütünleşmiştir. Doğallıktan uzaktır. (Resim 57)

SONUÇ

Bu çalışma günümüz dünyasında teknolojik atıkların çevre ve birey üzerindeki etkisi ve değişimi sanatsal bir bakış açısıyla ifade edilme ve yorumlanma amacıyla ortaya çıkmıştır.

Konu kapsamında araştırmaya başlamadan önce yapılan uygulamalarda, doğa ve atık konusu nesnelere üzerinden ifade edilirken, araştırma başladıktan sonra teknolojik atık konusu mekân ve birey ilişkisi üzerinden ele alınmaya başlanılıp, karamsar bir durum etkisi yaratmak amaçlanmıştır. Bireyin kendi konumunu belirleme ve anlamlandırma açısından çevresini sarmalayan atıklar, bireyin psikolojisi ile ilişkilendirilmiştir. Aslında bu süreci başlatan da insanın kendisi olmuştur. Çalışmada genellikle teknoloji ve endüstri üretim yerleri mekân olarak oluşturulmuş, bu mekân içerisine figürler yerleştirilerek mekân ve figür ilişkisi açısından yorumlanmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırmalarda bireyinde mekân ile bütün olarak ele alınması ve mekânın bir parçası olarak görülmesinin çalışmalara özgünlük katacağı sonucuna varılmıştır.

Zihinde oluşan düşünceler ve tasarımlar yüzey üzerine aktararak ağaç, metal, dijital baskı ve tuval üzerine karışık teknik uygulamaları yapılarak konu üzerine teknik araştırmalar yapılmıştır. Yapılan uygulamalarda mekân ve renk oluşturulurken, soluk ve pastel renklerin kullanılması karamsar bir atmosfer oluşturduğu gözlemlenmiştir. Metal, kir, pas ve atıkların en iyi aquatinta tekniği ile çözümlendiği görülmüştür. Ağaç baskı ile yapılan çalışmalarda doğal bir madde olan ağaç ile teknolojik atıkların bulunduğu endüstriyel bir çevre resmedilerek ironi oluşturulmaya çalışılmıştır.

Sanat tarihi içerisinde konu bakımından teknolojik atıklar ile ilişkili olan sanatçılar ve düşünürler incelenmiş, mekâna ve bireye yaklaşımlarının çözümlenmesi yapılmıştır. Ayrıca Teknolojik atığı ele alan güncel sanatçıların da konuya kuramsal ve tekniksel bakış açıları, yaklaşımları ve çözümlenmeleri incelenerek sanattaki konumu ve değişimi irdelenmiştir.

Bu araştırmada sonuç olarak; Teknolojik atıkların çevremizde geri döndürülemez zarara sebep olmaktadır ve bu durumun insan eliyle yapılması ve giderek artması ve atılan adımların yeterli olmaması geleceğimizi tehlike altına almıştır. Günümüz toplumda bireyin kendi konumunu ve çevresini nasıl biçimlendirdiği üzerinde

durulmuş, bu doğrultuda yeni uygulamalar yapılarak kişisel ve sanatsal bir bakış açısıyla yorumlamaya gidilmiştir.

KAYNAKÇA

1. ADIGÜZEL, O.- YÜKSEL, H. (2011) *Tarihsel Süreçte Çalışma Kavramı ve Bir Kırılma Noktası Olarak Sanayi Devrimi Finans Politik & Ekonomik Yorumlar* Cilt: 48 Sayı: 553
2. ANTMEN, A. (2008) *20. Yüzyıl Batı Sanat Akımları*, Sel Yayıncılık.
3. AYDOĞAN, A. (2017) *Heidegger: Teknoloji Ve İnsanlığın Geleceği*, Say Yayınları
4. AZBAR, N. (2013) *Çevre Kirliliği ve Kontrolü -Katı ve Tehlikeli Atıklar Ve Kontrolü*, Editör: Prof. Dr. Özer Çınar, Nobel Yayınları
5. BRYSON, R. A., BAERREİS D.A., WENDLAND W.M. (1970). The Character of Late-Glacial and Post-Glacial Climatic Changes. Pleistocene and Recent Enviroments Of The Central Great Plains, eds. W. Dort Jr. And J.K. Jones Jr Lawrence: University Press Of Kansas.
6. CARSON, R. (2004) *Sessiz Bahar* (Çev. Çağatay Güler), Palme Yayınları.
7. GÜLER, Ç. (2011). *Çevre Kirliliği ve Çocuk*, Yazıt Yayıncılık.
8. GRACE, HARRY.A. (1952). 'Charlie Chaplin's Films and American Culture Patterns. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*'. Vol. 10, No. 4, Special Issue on Psychology and the Arts, Jun., pp. 353-363.
9. HARARİ, Y.N. (2015) *Hayvanlardan Tanrılara Sapiens*, Kolektif Kitap.
10. HOLLİNSWORTH, M.(2009) *Dünya Sanat Tarihi*, İstanbul: İnkılap Yayınevi.
11. KACZYNSKİ, T, J. (1995) *Sanayi Toplumu ve geleceği*, Kaos Yayınları.
12. LİDDELL, H.G – SCOTT, R. (1980). *A Greek-English Lexicon (Kısaltılmış Sürüm)*. Birleşik Krallık: Oxford University Press.
13. MARX, L. (1997) "Technology": The Emergence of a Hazardous Concept." *Social Research*.
14. MERDUN, H, - ÇINAR, Ö. (2013) *Çevre Kirliliği ve Kontrolü-Su Kirliliği ve Kontrolü*, Nobel Akademik Yayıncılık.
15. ORHAN, K. (2010) *"Modern Zamanlar" Filmi ve Dönemsel Bir Çalışma İlişkileri Yorumlaması, Çalışma ve Toplum, 2010/1*
16. ÖZKAYA T. (2015) *Başka Bir Teknoloji Mümkün*, Yeni insan yayınevi.
17. STOİCHİTA V.I.(2006) *Gölgenin Kısa Tarihi*, Dost Kitabevi Yayınları.
18. PLİNY.(1938) *Doğa Tarihi, Volume I: Books 1-2*. Çeviren: H. Rackham. Loeb Classical Library 330. Cambridge, MA: Harvard University Press.

19. THOMPSON, J. (2014) *Modern Resim Nasıl Okunur? Modern Ustaları Anlamak*. Hayalperest Yayınevi
20. TURANİ, A. (2015) *Çağdaş Sanat Felsefesi*, Remzi Kitapevi.

İnternet Kaynakları

IVERSON, (1956). *Plants, Agriculture, and Human Society*, W. Norman Richardson, Thomas H. Stubbs, W. A. Benjamin, 1978

[https://books.google.com/books?id=SqHUOitkwssC&pg=PA24&lpg=PA24&dq=%22\(Iverson,1956\)%22+fire+danimarc&source=bl&ots=UoJZ_5chDR&sig=jqyCmRb12Ay8aaccXhP8ZGLRHE&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwjHwO62hvHXAhUBC2MKHao_CQoQ6AEIKjAA#v=onepage&q=%22\(Iverson%2C1956\)%22%20fire%20danimarc&f=false](https://books.google.com/books?id=SqHUOitkwssC&pg=PA24&lpg=PA24&dq=%22(Iverson,1956)%22+fire+danimarc&source=bl&ots=UoJZ_5chDR&sig=jqyCmRb12Ay8aaccXhP8ZGLRHE&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwjHwO62hvHXAhUBC2MKHao_CQoQ6AEIKjAA#v=onepage&q=%22(Iverson%2C1956)%22%20fire%20danimarc&f=false)

https://www.magnumphotos.com/arts-culture/architecture/josef-koudelka-industrial-landscapes/?utm_source=fb-social&utm_medium=social&utm_campaign=Editorial_IndustrialLandscapes&utm_content=Linkpost

<http://www.theartstory.org/artist-tinguely-jean.htm>

<http://fotogaleri.ntvmsnbc.com/eski-esyalar-sanata-donustu.html?position=0>

<http://www.origamicupcake.com/2012/05/monument/>

<http://dariotironi.com/works/relics-of-consumerism/>

ÖZGEÇMİŞ

Semih ÇINAR

Doğum Yeri-Tarihi: Karabük, 1990

İletişim Bilgileri

Tel: 0505 248 26 40

E-mail: semih00@hotmail.com

Eğitim

2008-2012: Karabük Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü

Katıldığım Sergiler: 2017- "GÖRDÜĞÜM ŞEY" (13-29 Kasım 2017) Ahmet Gögüş Sanat Galerisi/ Ankara)

2017-"17.ŞEFİK BURSALI RESİM YARIŞMASI SERGİSİ"(sergileme ödülü)-(25 Mayıs-9 Haziran 2017-Güven Park Sanat Galerisi Kızılay/ANKARA)

2017-"UZAK- YAKIN" (8-29 Haziran 2017)-(Avusturya Kültür Ofisi- İstanbul)

2017-" TEHLİKE II" (26 Mayıs- 25 Haziran 2017)-(Detay Sanat Galerisi/Ankara)

2017- "TEHLİKE" (18-27 Mayıs 2017) -(HÜ GSF Sergi Salonu/Ankara)

2017- "GENÇ UMUTLAR" Resim Sergisi (Sanat Yorum/İstanbul)- (13-30 Mayıs 2017)

2017- "4. GENÇ SANAT" Karma Sergi/ Eskişehir Sanat Derneği (Büyükşehir Sanat Merkezi/Eskişehir)-(05-12 Mayıs 2017)

2017- "ARAMIZDA" Karma sergi (Çankaya Belediyesi Galeri Çankaya/Ankara) -(2-14 Şubat 2017)

2016- "BEDEN" HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ SERGİ SALONU -22-31 Aralık

2016- "II. SERİGRAFİ BULUŞMA" (Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü- EDİRNE)

2016- "73. Devlet Resim Ve Heykel Yarışması" (sergileme ödülü)(Hamamizade İhsanbey Kültür Merkezi/ TRABZON)

2016- "16.ŞEFİK BURSALI RESİM YARIŞMASI SERGİSİ"(sergileme ödülü) (Milli Kütüphane Sergi Salonu-ANKARA)

2016- "SAVAŞ VE BARIŞ II / WAR AND PEACE II"(ÇAĞDAŞ SANATLAR MERKEZİ, ANKARA)(uluslararası)

2016- "RİSKLİ ALANLAR" GRAVÜR ATÖLYE SERGİSİ-3 (ÇAĞDAŞ SANATLAR MERKEZİ,ANKARA)

2016- GRAVÜR ATÖLYE SERGİSİ-2 "ANADOLU" (HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ SERGİ SALONU)

2016- "Yeni Aralık" Proje sergisi Galeri Soyut (A ve B salonları)-ANKARA

2016- "Osten Biennial Of Drawing Skopje 2016" (National Gallery Of Macedonia)

2016- "Graphic Art Biennial Of Szeklerland 2016"(Transilvania Art Center /ROMANYA)

2015- "RESİM BÖLÜMÜ AÇILIŞ SERGİSİ"(ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ SERGİ SALONU-ADIYAMAN)ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ELEMANLARI

2015- GRAVÜR ATÖLYE SERGİSİ-1 (HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ SERGİ SALONU)

2014- "Adıyaman Üniversitesi Öğretim Elemanları Resim Sergisi" (Adıyaman Üniversitesi Sergi Salonu)

2014- "Yansımalar" Karma Sergi-(Adıyaman Üniversitesi Sergi Salonu)

2013- "Karabük Günleri" Karma Resim Sergisi- ANKARA

2012- "Beyoğlu'nda Gezersin" Özgün Baskı Resim Sergisi –(İstanbul Bindallı Sanat Galerisi)

2012- "Fethi Toker Güzel Sanatlar Ve Tasarım Fakültesi Mezuniyet Sergisi" (Safranbolu Ziraat Bankası Sergi Salonu-SAFRANBOLU)

2011- "İnsanlık Ve Renkleri" Karma Resim Sergisi- (Safranbolu)

ÇALIŞTAYLAR

2017- ALTIN YUNUS SANAT ATÖLYELERİ ÇALIŞTAYI (1-18 Ağustos 2017) (ÇEŞME/İZMİR)

2009-Çankırı Karatekin Üniversitesi Yaz Akademisi

ÖDÜLLER

2017- DYO SANAT Baskı başarı ödülü

TEKNOLOJİK ATIK ÜZERİNE PLASTİK ÇÖZÜMLEMELER

by SEMİH ÇINAR

Submission date: 06-Dec-2017 01:06PM (UTC+0200)

Submission ID: 891200365

File name: TEKNOLOJ_K_ATIK_ZER_NE_PLAST_K_Z_MLEMEL_final.pdf (645.66K)

Word count: 9129

Character count: 62240

TEKNOLOJİK ATIK ÜZERİNE PLASTİK ÇÖZÜMLEMELER

ORIGINALITY REPORT

10%	8%	1%	3%
SIMILARITY INDEX	INTERNET SOURCES	PUBLICATIONS	STUDENT PAPERS

PRIMARY SOURCES

1	tr.scribd.com Internet Source	2%
2	ebediseyyah.blogspot.com Internet Source	1%
3	ADIGÜZEL, Orhan and YÜKSEL, Hasan. "Tarihsel süreçte çalışma kavramı ve bir kırılma noktası olarak sanayi devrimi", Ekonomik Mali Yayınlar San. ve Tic. AŞ., 2011. Publication	1%
4	Submitted to Kocaeli Üniversitesi Student Paper	1%
5	Submitted to Marmara University Student Paper	<1%
6	library.cu.edu.tr Internet Source	<1%
7	uzakulke.fisek.com.tr Internet Source	<1%
8	www.tmmobizmir.org Internet Source	<1%

9	calismatoplum.org Internet Source	<1%
10	ottodix.kimdir.com Internet Source	<1%
11	Submitted to Yeditepe University Student Paper	<1%
12	tr.wikipedia.org Internet Source	<1%
13	Submitted to TechKnowledge Turkey Student Paper	<1%
14	yabanil.net Internet Source	<1%
15	acikerisim.deu.edu.tr Internet Source	<1%
16	smarthistory.org Internet Source	<1%
17	www.tate.org.uk Internet Source	<1%
18	www.ressamlar.gen.tr Internet Source	<1%
19	Submitted to Altinbas University Student Paper	<1%
20	www.mfa.gov.tr	

Internet Source

<1%

21

Submitted to Ankara University

Student Paper

<1%

22

www.mfa.org

Internet Source

<1%

23

zbabis.blogspot.gr

Internet Source

<1%

24

ravereviewsnyc.com

Internet Source

<1%

25

tesisenxarxa.net

Internet Source

<1%

Exclude quotes Off

Exclude matches Off

Exclude bibliography Off